

Kl. 09.00–12.25

16.00–16.09

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 2 oktober justerades.

§ 2 Anmälan om granskningsrapport

Talmannen anmälde att följande granskningsrapport hade kommit in från Riksrevisionen och överlämnats till kulturutskottet:
RiR 2024:19 Spelinspektionens tillsyn över spelmarknaden

§ 3 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:
Proposition
2024/25:39 till socialförsäkringsutskottet

Motioner
2024/25:3232 och 3238 till finansutskottet
2024/25:3231, 3233 och 3237 till finansutskottet

§ 4 Riksrevisorns årliga rapport 2024

Finansutskottets betänkande 2024/25:FiU9
Riksrevisorns årliga rapport 2024 (redog. 2023/24:RR5)
föredrogs.

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 13.)

§ 5 Flexibla regler för utbetalning från pensionsförsäkring och pensionssparkonto

Skatteutskottets betänkande 2024/25:SkU4

Flexibla regler för utbetalning från pensionsförsäkring och pensionssparkonto (prop. 2023/24:159)
föredrogs.

Anf. 1 KALLE OLSSON (S):

Herr talman! Inledningsvis vill jag yrka bifall till förslagen i betänkandet *Flexibla regler för utbetalning från pensionsförsäkring och pensionssparkonto*.

Vi vill att det blir möjligt att pausa utbetalningarna av tjänstepension till exempel i de fall man vill återgå till arbetslivet. Det skulle kunna minska behovet av pension, åtminstone för vissa. Vi vill också att det blir möjligt att ändra utbetalningstiden. På så vis får landets pensionärer större frihet att själva planera uttaget av sin pension.

I dag gäller särskilda krav för att säkerställa att pensionssparandet, som har vissa skattemässiga fördelar, verkligen går till pensionen och inte blir en förtäckt vanlig placering. Ett sådant krav är den så kallade femårsregeln, som innebär att kapitalet i en pensionsförsäkring inte får betalas ut under en kortare tid än just fem år och ska betalas ut med samma eller stigande belopp. Med de föreslagna ändringarna tydliggörs att femårsregeln inte hindrar uppehåll i utbetalningarna. Undantag införs från kravet på utbetalning med samma eller stigande belopp när förlängning av utbetalningstiden sker.

Ur ett samhällsekonomiskt perspektiv är det bra att individer som vill och kan yrkesarbeta får möjligheten att göra det även på ålderns höst. Det är också välkommet i ljuset av att tjänstepensionen har blivit en allt viktigare del av den totala pensionen. Vi har även sett en trend att allt fler väljer att ta ut sin tjänstepension under kortare tid. Vi har i och för sig också sett en del tecken på att vissa i efterhand ångrar de val de gjort.

Det är positivt att riksdagen i bred enighet är överens om att vi inte ska missgynna eller försvåra för dem som vill gå tillbaka i arbete senare i livet. Däremot, herr talman, kunde man önska att det fanns samma fina parlamentariska uppställning i frågan om hur vi bemöter alla de äldre som inte orkar komma tillbaka till arbetslivet, till exempel vårdbiträdena som har kört slut på ryggen i äldreomsorgen, golvläggarna som har pajat knäna och barnskötarna som förstört axlarna efter att ha kånkat runt på våra ungar. Man önskar, herr talman, att vi kunde enas om lite mer flexibla regler också för dessa grupper.

Regelverket borde vara mer tillåtande, men det är nog att hoppas på för mycket. Här handlar det snarare om att försöka freda de framsteg som gjordes under den S-ledda regeringens tid. Det gäller exempelvis trygghetspensionen, som är en möjlighet för äldre i slutet av arbetslivet att få sjukersättning och på så vis slippa utförsäkring och fattigdom. Vi får väl se om den reformen överlever mandatperioden eller om den offras på den så kallade arbetslinjens altare.

Herr talman! Det ska hur som helst inte råda någon tvekan om att vi socialdemokrater vill att åldrandet ska vara värdigt och fyllt av möjligheter oavsett om man har mer att ge i arbetslivet eller inte.
(Applåder)

Anf. 2 ERIC WESTROTH (SD):

Herr talman! I dag debatterar vi skatteutskottets betänkande SkU4 om flexibla regler för utbetalning från pensionsförsäkring och pensionssparkonto. Regeringens förslag om att möjliggöra pauser i pensionsutbetalningarna från dessa system är en välkommen förändring, vilket inte minst visas genom att samtliga partier i Pensionsgruppen uttryckt sitt stöd för detta. Man ska vara försiktig och inte överdriva förslaget effekter, men det finns goda skäl att tro att det kommer att ge positiva resultat både för enskilda individer och för samhället i stort.

Som det ser ut nu är pensionssystemets regler kring utbetalningar ganska stelbenta. Om en pensionär väl påbörjat utbetalningarna från sin pensionsförsäkring eller sitt pensionssparkonto är den tvingad att fortsätta dessa utbetalningar med lika stora eller större belopp under minst fem år. Detta har skapat hinder för dem som efter att ha påbörjat sin pension önskat återvända till arbetslivet. Trots att det inte har funnits några formella hinder för pensionärer att ta ett jobb har Sveriges progressiva skattesystem gjort det ekonomiskt ofördelaktigt för många. När lön och pension beskattats tillsammans har nettoinkomsten för det förvärvsarbete som många pensionärer kunnat utföra till stora delar ätits upp av skatter. Denna situation har på många sätt varit olycklig inte minst då framför allt yngre pensionärer har både viljan och förmågan att fortsätta arbeta. Det handlar inte sällan om människor som har byggt upp stor kompetens under sina yrkesverksamma år och som fortfarande har mycket att bidra med. Samtidigt har arbetsmarknaden ofta behov av just den kompetens dessa individer besitter, inte minst inom vård, utbildning och teknikområden, där vi ser brist på erfaren arbetskraft.

Det är inte bara för pensionärernas skull som den här förändringen är välkommen utan även för hela samhället, som behöver ta vara på alla de resurser och kunskaper som finns tillgängliga.

Herr talman! Med de föreslagna reglerna får pensionärerna större flexibilitet att själva bestämma hur och när de vill kombinera pension och arbete. De kan pausa utbetalningen av sin pension under perioder när de väljer att återgå till förvärvsarbete och kommer också att kunna förlänga utbetalningstiden efter att den har påbörjats.

Arbetsgivare som har behov av erfaren arbetskraft under tillfälliga eller specifika perioder kommer förhoppningsvis lättare att kunna rekrytera pensionärer utan att dessa i samma utsträckning behöver ta hänsyn till skatteeffekter. Det skapar bättre förutsättningar för både arbetsgivare och arbetstagare att mötas på ett sätt som är fördelaktigt för båda parter.

Man ska inte heller underskatta den psykologiska aspekten av denna förändring. Många som går i pension tidigt kan uppleva att de fortfarande har mycket att ge, och möjligheten att arbeta vidare på egna villkor kan vara ett sätt att hålla sig engagerad, aktiv, motiverad och inte minst frisk.

Herr talman! Den här förändringen kommer inte att lösa alla utmaningar som finns på arbetsmarknaden. Den kommer inte heller att innebära att alla pensionärer väljer att återvända till ett arbete – eller att de ens kan göra

Prot. 2024/25:21
23 oktober

*Flexibla regler
för utbetalning från
pensionsförsäkring
och pensionssparkonto*

det. Men den erbjuder ändå en viktig valmöjlighet. Det handlar om att ge människor mer kontroll över sina egna ekonomiska och arbetsmässiga beslut och att skapa förutsättningar för ett mer flexibelt arbetsliv för dem som önskar återgå i arbete efter påbörjad pension. På så sätt stärker man inte bara deras egen ekonomiska situation utan även vår gemensamma välfärd.

Jag vill med detta yrka bifall till förslagen i betänkandet.
(Applåder)

Anf. 3 CRISTER CARLSSON (M):

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslagen i skatteutskottets betänkande SkU4.

Personer som återgår i arbete efter pensioneringen kan i dag pausa den allmänna pensionen från staten. Däremot är det inte möjligt att pausa den kollektivavtalade tjänstepension som betalats in av arbetsgivaren. Det leder till att många pensionärer som återgår i arbete utan att ha koll på skatterna riskerar ett rejält ekonomiskt bakslag när de deklarerar.

Herr talman! De nya förslagen innebär bland annat att det under de första fem utbetalningsåren blir möjligt att göra uppehåll i en påbörjad utbetalning av ålderspension och efterlevandepension från en pensionsförsäkring. Det blir även möjligt att förlänga utbetalningstiden efter att den har påbörjats. Motsvarande ändringar föreslås även för utbetalning från olika pensionssparkonton. Meningen med de föreslagna ändringarna är att göra det möjligt att bättre anpassa pensioneringen efter vad som passar en själv.

Det här innebär en bra möjlighet, herr talman, för den som ångrar sig efter att en gång ha gått i pension. Kanske tycker man att pensionärslivet är ganska tråkigt eller vill stärka sin ekonomi, eller både och. Det finns då fördelar med att börja jobba igen – om man orkar, såklart. Man träffar människor. Ensamhet är som bekant ett ganska stort problem i samhället, och speciellt bland äldre. Man bidrar med sin erfarenhet, man minskar kompetensbristen och arbetsgivare får större tillgång till erfarna medarbetare som kan bidra med sin kompetens även efter pensionen.

Vi måste använda de resurser och den kompetens som finns hos äldre när vi har kompetensbrist i Sverige, och detta utan att ekonomiska bakslag drabbar individen. Förslaget är alltså väldigt bra, och det gynnar både pensionärer och samhället i stort.

Att kunna pausa pensionsutbetalningarna innebär flera skattemässiga fördelar för dem som går in i och ut ur arbete. Om du exempelvis väljer att arbeta deltid eller ta ett tillfälligt jobb under din pension kan du pausa dina pensionsutbetalningar och därmed undvika onödigt höga skatter på din inkomst, då pensionsutbetalningar läggs ovanpå lönen. Det måste alltid löna sig att jobba, och med den här reformen blir det en vinn-vinnsituation för individ, arbetsgivare och samhälle.

Herr talman! Det är inte mer än rimligt, tycker jag, att Sveriges pensionärer själva ska kunna välja hur de vill lägga upp sin pension efter ett långt arbetsliv, och det är egentligen konstigt att det här förslaget inte har kommit tidigare med tanke på att alla verkar tycka att det är ett bra förslag. Frågan har också tagits upp under en längre tid. Enligt uppgift har 12 procent av dem som är 70–75 år och som har tjänstepension angett att de är missnöjda med den utbetalningstid de har valt. Den här gruppen kommer alltså förhoppningsvis att ha nytta av lagändringen.

De nya bestämmelserna föreslås träda i kraft den 1 januari 2025. Detta är ännu ett bra förslag från regeringen och ännu en fråga där Tidösamarbetet levererar.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 13.)

Prot. 2024/25:21
23 oktober

*Flexibla regler
för utbetalning från
pensionsförsäkring
och pensionssparkonto*

§ 6 Aktsamhet vid bygg-, rivnings- och markåtgärder

Civilutskottets betänkande 2024/25:CU2

Aktsamhet vid bygg-, rivnings- och markåtgärder (prop. 2023/24:143)
föredrogs.

*Aktsamhet vid bygg-,
rivnings- och
markåtgärder*

Anf. 4 LEIF NYSMED (S):

Herr talman! Jag ska faktiskt vara kortfattad i det här ärendet, för det är ett enigt utskott som ställer sig bakom regeringens förslag till ändringar i plan- och bygglagen, och vi socialdemokrater yrkar bifall till förslaget i CU2.

Det har dock framförts en del kritik från några remissinstanser om att de befarar att det här kan förlänga planarbetet. Vi tror ändå inte riktigt det, men vi kommer naturligtvis att noga följa utvecklingen med tanke på de förändringar som kommer att ske.

Herr talman! Jag vill återigen yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 5 KATARINA LUHR (MP):

Herr talman! Ärendet som vi debatterar i dag handlar om regeringens förslag till ändringar i plan- och bygglagen när det gäller krav på aktsamhet. Lagändringarna innebär att det förtydligas att bygg-, rivnings- och markåtgärder ska planeras och utföras med aktsamhet. Det sker genom att ett allmänt aktsamhetskrav införs i plan- och bygglagen.

Syftet med lagändringarna är bland annat att begränsa risken för att människor eller egendom skadas. Det här är självklart något som vi tycker är mycket bra och står bakom, men det är inget nytt. I Boverkets byggregler, BBR, finns redan i dag ett aktsamhetskrav. Det förviner när byggreglerna ersätts med andra nästa år, och därför införs nu i stället ett aktsamhetskrav i plan- och bygglagen, PBL. Den lagändring som vi debatterar i dag är alltså inte tänkt att förändra något utan ska bara ses som en flytt av lagtext.

Anledningen till Miljöpartiets reservation är alltså inte att vi vill ta bort det aktsamhetskrav som finns, men vi tycker att det är otillräckligt. När man nu lägger tid på att flytta lagtexten till PBL borde man ta chansen att skärpa den. Det tycker inte bara vi, utan det är något som även Sveriges Arkitekter har lyft i sitt remissvar om den ändring som regeringen föreslår i dag.

Läser man de olika remissvaren om Boverkets nya byggregler ser man att även andra remissinstanser lyfter både att det är ofördelaktigt att ändra byggregler stegvis och att resurseffektivitet och klimat inte tas om hand

tillräckligt i de nya byggregler som ska införas nästa år. Det krav på aktsamhet vid genomförande av bygg-, rivnings- och markåtgärder som nu införs bör därför av flera skäl gå längre än vad regeringen har föreslagit. Vi anser att kraven skulle behöva omfatta även aktsamhet vid resursanvändning och aktsamhet om kultur- och naturvärden.

Herr talman! Boverket bedömer i sin rapport *Kartläggning av fel, brister och skador inom byggsektorn* att de sammanlagda fastighetsekonomiska kostnaderna för åtgärder och kostnader knutna till ineffektiv resursanvändning uppgår till mellan 59 och 73 miljarder kronor per år. Det kan exempelvis handla om att man beställer fel produkt eller beställer mer än vad man behöver, för säkerhets skull. Sedan slänger man användbara material, därför att det helt enkelt är enklast.

Stora delar av byggbranschen står i dag på tröskeln till att ändra arbetsätt för att minska den stora miljö- och klimatpåverkan som uppstår vid olika byggprojekt, och det är till exempel väldigt angeläget att minska den mängd avfall som uppstår från byggsektorn. I dag står byggbranschen för ungefär dubbelt så mycket avfall som allt det hushållsavfall vi producerar varje år i Sverige.

För att klimatpåverkan ska kunna minska och resursanvändningen bli mer effektiv behöver byggprojekt, från planering till färdigställande, genomsyras av cirkulära perspektiv. Även om en viss mängd avfall kan vara svår att undvika behöver till exempel material återbrukas i större utsträckning, och det behöver återspeglas i lagstiftning som vi tar fram.

Att föra in ett krav på aktsamhet vid resursanvändning skulle bidra till att minska hela bygg- och anläggningsbranschens klimatpåverkan och även dess stora resursanvändning. Det skulle också kunna bidra till att Sverige uppnår målen i EU:s bindande klimatlagstiftning samt målen i regeringens egen klimathandlingsplan.

Plan- och byggregelverket saknar i dag skrivningar om särskild aktsamhet om kultur- och naturvärden. Samtidigt går ofta oersättliga kulturvärden om intet helt i onödan, inte minst vid renoveringar. Jag tror att de flesta av oss här inne känner till fall där gamla, arkitektritade kök bytts ut till nya från Ikea, men det kan också handla om oförsiktighet som leder till skador på eller i en befintlig byggnad. Det kan till exempel handla om installationer där fasader skadas eller att fönster eller äldre dörrar skadas och behöver lagas eller bytas ut. Det kan också handla om skador på inredning och golv eller om oaktsam rivning där man skadar andra delar av huset.

I många fall kanske gamla detaljer av hög kvalitet behöver bytas ut mot nytt och billigt. Sverige har under århundraden haft en stor och viktig hantverkstradition. Professionella hantverkare har byggt hus och utformat detaljer som älskats av många människor. Finsnickare har tagit fram dörrar för en fastighet i taget, och smeder har smitt unika räcken och skyltar. Allt det här kan gå förlorat genom slarv och oaktsamhet.

Även naturvärden riskerar att skadas av oaktsamhet. Vissa åtgärder, till exempel schaktning, kan ge en direkt skada på naturvärden, som då kan förlora egenskaper som att de gynnar den biologiska mångfalden eller leder och tar hand om vatten. I många byggprojekt sätter man till exempel upp skärmar kring skyddsvärda träd för att maskiner inte ska köra sönder dem samtidigt som man kör tunga lastare eller lägger upp massahantering, vilket kan förstöra underliggande rötter eller möjligheten till vattentillförsel.

Att ersätta stora träd kan kosta miljonbelopp, men i många fall är det oersättliga värden som går förlorade när äldre träd förstörs. Även träd som blommor eller ger bär eller frukt kan, förutom det självklara ekonomiska värdet, ha stor och skyddsvärd betydelse för både djur och människor. De kan ha svårt att komma igen och vara svåra att ersätta efter att marken där de växer har körts sönder.

Ovarsamma markarbeten eller stora upplag för masshantering kan i kombination med ökade skyfall också ge allvarliga konsekvenser för både byggare och närliggande fastigheter, som kan drabbas av både ras och översvämning när vattenupptagningsförmågan förändras. Det är också någonting vi redan har sett i vissa fall.

Herr talman! Det går att hävda att de befintliga reglerna i PBL är tillräckliga, men jag tror att de flesta av oss kan komma på flera exempel då man blivit uppmärksam på fall där det inte alls skett en tillräcklig aktsamhetsbedömning för att de grundläggande värdena ska kunna skyddas. Att det behövs ytterligare krav på aktsamhet finns det många remissvar om, inte minst när det gäller Boverkets nya byggregler.

Det här hade varit ett bra tillfälle att skärpa lagstiftningen. Vi lever i en tid när vi behöver skärpa kraven på hushållning med natur och klimat, och vi har inte tid att inte göra förbättringar vid alla tidpunkter då det finns möjligheter att göra det.

Därför, herr talman, yrkar jag bifall till Miljöpartiets reservation i betänkandet gällande aktsamhetskravets omfattning.

Anf. 6 ROGER HEDLUND (SD):

Herr talman! I kammaren i dag har vi en proposition från regeringen om förändringar i PBL på bordet. Det handlar om kravet på aktsamhet vid bygg-, rivnings- och markåtgärder och om att förtydliga aktsamhetskravet och få in det uttryckligen i plan- och bygglagen, PBL. Boverket ska i ett senare skede ta fram särskilda författningar med förtydligande om kravet på aktsamhet för skydd av hälsa, alltså ett förtydligande av vikten av att ha aktsamhet vid bygg-, rivnings- och markåtgärder. Syftet är att begränsa risken för skada för person och egendom och för obehag vid kvarboende i fastigheter nära en anläggning där det sker sådana ändringsåtgärder.

Vi känner alla till problematiken vid nyproduktion eller förändringar av fastigheter, i form av bullerstörningar och så vidare. Det är en viktig del av PBL att vi har med oss – och också får till – det förtydligande som regeringen för fram i propositionen.

Diskussionen här i dag handlar också om det kulturhistoriska värdet och miljön samt vikten av att värna detta. Jag kan tycka att PBL i dag har ett regelverk som har till syfte att bevara historiska, kulturhistoriska, miljömässiga och konstnärliga värden när det sker förändringar i form av bygg-, rivnings- och markåtgärder. Detta skydd finns i dag. Man kan läsa det i 2 kap. 6 § och i 8 kap. 17 §. Detta framgår också i det betänkande som finns i det här ärendet. Boverket bedriver i dag också ett arbete med målet God bebyggd miljö, där syftet är att kulturvärdena ska bevaras och man jobbar med att skapa bra förutsättningar för detta.

Jag tycker att det är bra att vi i dag har en regering – som Sverigedemokraterna stöder – som har just kulturvärden och kulturmiljöer på agendan i sitt arbete. Det är någonting som Sverigedemokraterna också följer upp för att säkerställa att vi har förutsättningar för att ha en god bebyggd

miljö och att vi värnar våra kulturvärden runt omkring i Sverige i dag. Det är någonting som självklart är viktigt i sammanhanget när vi pratar om bostadspolitik och när vi pratar om utformning av våra bostadsområden.

När det gäller resursanvändning, som också diskuteras här, har byggherren i dag en skyldighet i kontrollplanen att möjliggöra materialåtervinning. Min bild är att man jobbar ganska bra med det ute i landet och att man har fått en annan syn på cirkulär ekonomi och förutsättningar för att se över det avfall som kommer i samband med byggnation. Det är någonting som vi följer upp både på ett nationellt plan och utifrån de förutsättningar vi har på många andra områden, såväl i kommunpolitiken som i allmännyttans bolag runt omkring i landet.

Sammantaget tycker jag att det förtydligande av PBL som framförs i propositionen ger bra förutsättningar för att jobba vidare med de frågor som vi har diskuterat här i dag. Det är klart att man alltid kan se på remissinstanser och vilken inställning de har i frågan. Här finns det både sådana som är positivt inställda och sådana som är negativt inställda. Vissa remissinstanser tycker att man går för långt, vilket skulle öka kostnaderna, medan andra tycker att man hade kunnat gå lite längre för att skapa bättre förutsättningar för att genomföra det propositionen föreslår.

Jag tycker att denna proposition sammantaget är väl avvägd vad gäller att bevaka de intressen vi har i form av aktsamhetskrav i plan- och bygglagen i förhållande till de ökade kostnader det eventuellt skulle innebära att ställa högre krav. Det handlar om att göra det möjligt för oss att fortsätta ha fina kulturmiljöer, att värna hälsa och att se till att omgivningen inte störs vid nyproduktion och ombyggnation. Det gäller också att vi värnar de resurser vi har i samhället i dag.

Med detta, herr talman, vill jag yrka bifall till regeringens proposition.

Anf. 7 NORIA MANOUCHI (M):

Herr talman! De bygger hemmen vi bor i och gatorna vi går på. De bygger Sverige. Byggarbetare, anläggningsarbetare, konstruktörer och ingenjörer ska alla kunna gå hem till familjen efter ett arbetspass. Att så inte alltid varit fallet är en tragedi som drabbat vårt land alldeles för många gånger.

Regeringen har tagit fram propositionen *Aktsamhet vid bygg-, rivnings- och markåtgärder* för att införa krav på aktsamhet i plan- och bygglagen. Detta kommer att tydliggöra vilka krav som finns och uppmärksamma fler aktörer på vilka säkerhetsåtgärder som behöver vidtas för att uppfylla kraven. Den här propositionen, tillsammans med regeringens satsning på att Arbetsmiljöverket ska anställa fler inspektörer, genomföra fler oanmälda inspektioner och få fler skyddsombud på plats, kommer att göra skillnad.

Målet är att begränsa risken för skada på person och egendom. Jag vill därför yrka bifall till propositionen.

Anf. 8 LARRY SÖDER (KD):

Herr talman! Vi lever i en tid av snabb utveckling och expanderings av bostadsområden, då samhällen ständigt växer och förändras. Nya byggnader uppförs, gamla rivs och marken bearbetas för nya projekt. Dessa processer är grundläggande för att möta våra växande behov av bostäder, infrastruktur och kommersiella lokaler.

Men samtidigt som vi strävar efter att bygga framtiden måste vi vara medvetna om vår plikt att skydda både människor och miljö under dessa ingrepp. Aktsamhet vid bygg-, rivnings- och markåtgärder är inte bara en fråga om säkerhet utan också en skyldighet för oss.

I dag debatterar vi något som borde vara ganska självklart när Sverige har en bransch som, om något, behöver mer smörjmedel och inte fler käppar i hjulet. Kravet som preciseras i Boverkets byggregler syftar till att begränsa risken för skada på person och egendom eller för att det uppstår obehag för bland andra kvarboende och närboende i samband med bygg-, rivnings- och markåtgärder. Det bör vara ett enkelt ställningstagande för alla att detta bör föras in i PBL.

Att vi som medborgare kan bygga, bygga om och riva är väldigt viktigt utifrån att behov förändras, både för människor och vad gäller byggnader. Ibland är det enklare att riva och bygga nytt för att följa dagens regler och krav. När man gör det ska det dock vara aktsamhet som gäller, både för att man ska kunna återanvända material i så stor omfattning som möjligt och för att ingen ska skada sig eller få men längre fram.

Att på ett generellt plan lägga in fler krav och större bredd på aktsamheten, som Miljöpartiet vill, skulle göra detta svårare och dyrare i en tid då vi behöver smörjmedel och inte fler käppar i hjulet. Dessa regler gäller inte bara stora bolag utan även enskilda medborgare som på sin tomt vill förändra en byggnad på något sätt efter sina behov. Därför borde de regler vi har i dag bara föras över. Alla vet vad som krävs, och inga ytterligare bördor läggs på enskilda eller företag. Nu är inte rätt tid att lägga nya krav eller kostnader på byggbranschen.

Jag menar att propositionen är tillfyllest, och jag yrkar bifall till den.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 13.)

§ 7 Två frågor om taxi – prisuppgiftsskyldigheten och ålderskravet för taxiförarlegitimation

Trafikutskottets betänkande 2024/25:TU2

Två frågor om taxi – prisuppgiftsskyldigheten och ålderskravet för taxiförarlegitimation (prop. 2023/24:148)
föredrogs.

Anf. 9 ULRIKA HEIE (C):

Herr talman! Det är dags att debattera en proposition från regeringen om att underlätta för taxinäringen genom två olika förslag. Låt mig dock börja mitt anförande med ett bredare perspektiv och påpeka vikten av en levande taxinäring i hela Sverige. Det är en viktig kugge i vårt kollektivtrafiksystem och möjliggör sjukresor, färdtjänst och skolresor men är också viktigt för dem som inte har egen bil och är i behov av ett effektivt trafiksystem över hela landet.

Det är viktigt att se de utmaningar som finns och att ha tilltro till en bransch som jobbar med kompetensutveckling och omställning till gröna elfordon. Då vill det till att branschen får goda förutsättningar för att göra denna nödvändiga omställning. Många både större och mindre företagare

Prot. 2024/25:21
23 oktober

*Aktsamhet vid bygg-,
rivnings- och
markåtgärder*

*Två frågor om taxi –
prisuppgiftsskyldig-
heten och ålderskravet
för taxiförarlegitima-
tion*

ser detta som en viktig del för att skapa mobilitet och vara en del i den gröna omställningen.

De två förslag som vi har att ta ställning till i dag handlar om prisuppgiftsskyldigheten och ålderskravet på taxiförarlegitimation. När det gäller prisuppgiftsskyldigheten handlar det om att ge möjlighet till uppräkningskopplat till prisbasbeloppet, men jag ska inte gå närmare in på denna fördelning. Jag ska dock lägga lite större vikt på det ålderskrav för taxiförarlegitimation som regeringen nu väljer att sänka från 21 till 20 år. I propositionen menar man att det inte gör så stor skillnad att sänka ålderskravet med ett år. I propositionen och betänkandet står att det är väl avvägt och att effekterna för såväl trafiksäkerheten som förmågan att bemöta kunder bör bli marginella eftersom ålderskravet sänks med bara ett år. Jag tycker att detta är en något defensiv hållning i synen på unga människor. Vi vet att många både 18- och 19-åringar mycket väl skulle kunna ha ett taxiyrke och genomföra jobbet på ett bra sätt.

Centerpartiet är positivt till att åldern sänks med ett år men menar att åldern skulle kunna sänkas ytterligare. Då skulle man givetvis också behöva titta på den tvåårsregel som finns, för annars skulle det inte fungera tillsammans med den ålder då man får ta körkort. Det är dock viktigt att åldern sänks från 21 till 20 år som ett första steg.

Det är visserligen viktigt att titta på statistiken, men regeringen drar liksom alla ungdomar över en kam och säger att man inte är så bra på att köra bil när man är 18 och 19 år. Jag menar att det finns stora skillnader, och man bör kunna göra bättre individuella bedömningar och inte dra alla över en kam.

Taxibranschen är jätteviktig för hela Sverige. Tre av oppositionspartierna har invändningar mot regeringens förslag och skriver i sin reservation: ”Inom taxibranschen arbetar förare med stor yrkesstolthet, och detta är något som vi också ser att de seriösa och stora bolagen värdesätter.” Jag reagerar på att man enbart lyfter fram de stora bolagen, för jag vet att det finns många mindre företag som verkligen värdesätter den service och det bemötande de ger. Detta andas en speciell inställning till taxibranschen: att de stora bolagen sköter allt exemplariskt medan de mindre aktörerna inte gör det. Jag tycker att det är viktigt att lyfta fram att den goda kvaliteten vi vill se i denna bransch gäller alla oavsett företagets storlek.

Herr talman! Jag yrkar bifall till propositionen. Den är ett bra steg på vägen, men Centerpartiet skulle vilja se att man tar ytterligare steg och att man också ser till hela taxibranschens problematik. Jag hoppas att vi får höra från regeringsföreträdarna vilka ytterligare planer regeringen har för att skapa en hållbar taxibransch i hela Sverige.

Anf. 10 MATTIAS OTTOSSON (S):

Herr talman! Taxiverksamheten i Sverige avreglerades 1990. Det var mycket diskussion om huruvida detta var klokt eller inte, men tanken var att man ville öka tillgängligheten i hela landet, såväl på landsbygden som i städerna, under dygnets alla timmar. Man ville också ha fri prissättning för att kunna sänka priset när man upphandlade olika typer av taxiverksamhet. Det var kloka idéer, men som så ofta kanske man behövde avreglera för att förstå vad som borde vara reglerat. Men, herr talman, jag ska inte föra en diskussion om en reglering av taxiverksamheten, för jag har inga sådana ambitioner.

Jag kan dock konstatera att man inte lyckades med den geografiska spridningen. I stället har taxiverksamheten på landsbygden minskat. I exempelvis Östergötland, som jag kommer från, är det lätt att hitta en taxi i Norrköping men svårare i Valdemarsvik och Ödeshög. Hur det gick med prisutvecklingen känner vi alla till. Det blev inte billigare, och när det gäller kvaliteten kan vilken pensionär som helst med färdtjänst upplysa om att inget har blivit bättre.

Vi socialdemokrater har därför tidigare sagt att vi vill se en översyn av hela taxibranschen för att få till det på ett bra sätt.

Herr talman! Dagens betänkande handlar om två frågor, och från socialdemokratiskt håll har vi reagerat på en sak, nämligen ålderskravet för taxiförarlegitimationen. Förslaget är att man ska sänka från 21 till 20 år, och vi är lite tveksamma till det. Ett av de viktigaste skälen man anför är bristen på chaufförer. Men jag är inte så säker på att bristen är så stor egentligen. Transportstyrelsen i Norrköping har utfärdat 100 000 legitimationer varav 80 000 är aktiva. Men det är bara 10 000–15 000 innehavare som kör taxi. Det finns alltså många taxichaufförer, men det är ändå brist.

Jag tror inte att en sänkning av ålderskravet är lösningen, utan jag tror att problemet är dåliga löner, dålig arbetsmiljö och prispress. Det är därför man har valt bort att köra taxi. Det är kanske detta man ska titta på, herr talman, och se till att taxiverksamhet planeras effektivare så att chaufförerna får realistiska tidsscheman med raster och en lön de kan leva på. Om man gör denna typ av förändringar först och sedan ser att antalet chaufförer ändå inte ökar kan man titta på om sänkt ålderskrav är en lösning. Från socialdemokratiskt håll säger vi alltså att man ska titta på arbetsvillkoren först för att få fram fler chaufförer till taxibranschen. I dag fungerar det inte på ett bra sätt.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservationen.

Anf. 11 ULRIKA HEIE (C) replik:

Herr talman! Mattias Ottosson säger att man borde göra andra saker i första hand innan man tittar på att sänka åldersgränsen. Men vad är det som gör att Socialdemokraterna inte tror att en 20-åring kan ge den service och den trygga resa som en 21-åring kan? Taxibranschen vill skapa möjligheter för människor att tidigt komma in i branschen för att skapa sig en framtid, men nu tar det ju ett antal år innan de får chansen.

Vad är det som gör att Socialdemokraterna bedömer att en 20-åring inte är lika mogen som en 21-åring att genomföra arbetet som taxiförare?

Anf. 12 MATTIAS OTTOSSON (S) replik:

Herr talman! Det är väldigt olika vilken mognadsgrad våra ungdomar har och hur den utvecklas. Det finns säkerligen – jag är helt övertygad om det – många 18-åringar och 20-åringar som har uppnått rätt mognad. Ändå tror jag att det är bra med en viss mognadsprocess, att man är lite äldre och har lite mer livserfarenhet när man ska jobba med detta ute i trafiken, och också att man har haft körkort lite längre.

Som sagt är den socialdemokratiska synen egentligen att vi skulle vilja se över hela taxibranschen, inte bara prissättnings- och taxilegitimationsfrågan och vilken åldersgräns man ska ha. Jag tror att det vore viktigt.

Men innan man gör det tror jag – jag vill återkomma till det – att det handlar mycket om något annat. Det är i dag brist på taxichaufförer. Vi

skulle behöva få fram fler, och vi vet att de finns där ute. Vad det då handlar om är sådant som vilken arbetsmiljö de har. Har de en bra arbetsmiljö, raster, bra lön och sådana saker skulle det lösa mycket. Det gäller även att de myndigheter som upphandlar mycket av trafiken erbjuder avtal som chaufförerna eller bolagen kan leva efter. Det tror jag är det viktigaste. Sedan tror jag att vi kommer att få se många som gärna vill bli chaufförer och kommer att utvecklas till det.

Jag tror dock inte att en sänkning från 21 till 20 år är den stora lösningen.

Anf. 13 ULRIKA HEIE (C) replik:

Herr talman! Jag blir ändå väldigt förvånad över att man inte har den tilltro till 20-åringar i vårt land som man har till 21-åringar. Det är märkligt att man drar alla ungdomar över en kam och säger: Visst, det finns säkert mogna 18-åringar, och så vidare.

Vi vet i dag att väldigt många ungdomar faktiskt har framfört fordon. De har fått möjlighet att ta körkort för mopedbil, till exempel, och har framfört fordon som mycket väl kan likställas med de andra fyrhjuliga fordon som man sedan får ta körkort för från 18 års ålder.

Jag skulle ändå vilja höra: Vad är det som gör att man tror att mognaden för hela gruppen skulle skilja sig så mycket? Det är ju ändå som individ man väljer ett yrke. Det är inte gruppen som ska bedömas. Det finns en mängd unga människor, både killar och tjejer, som redan från 18 eller 19 års ålder mycket väl skulle vara mogna att ta sig an ett yrke i taxibranschen.

Inte minst i våra glesbygder talar vi väldigt mycket om skillnader när det gäller taxi. Ledamoten nämnde själv Östergötland; vi kan bara tänka oss hur det är i många kommuner i norra Sverige. Ska vi då stänga möjligheten för unga människor att bli taxichaufförer ända tills de fyllt 21, som Socialdemokraterna vill, eller 20, som regeringen föreslår? Centerpartiet tycker att 18 år skulle kunna vara en bra gräns, men då måste man också ändra tvåårsregeln.

Vad är det som gör att man inte har tilltro till unga människor i dagens Sverige?

Anf. 14 MATTIAS OTTOSSON (S) replik:

Herr talman! Jag har mycket stor tilltro till Sveriges ungdomar. Jag är helt övertygad om att de växer upp och klarar mycket saker framöver.

Det är ju inte bara inom detta område som vi har lite olika åldersgränser. Det är samma sak när man ska köra moped eller epatraktor. Då ska man vara 15 år, men vi har gjort bedömningen att man behöver vara 18 innan man får ta B-kortet. Vi gör den typen av bedömningar på andra områden också, även helt andra områden. Man blir myndig när man är 18, men man får gå till Systembolaget och handla först när man är 20. Ibland gör vi bedömningen att ålder spelar roll och att man behöver ha en viss mognad.

Jag återkommer till detta: Problemet som vi har belyst är att det saknas ett antal chaufförer. Det problemet löser man inte genom att sänka åldersgränsen med ett år utan genom att se till att de har en bra arbetsmiljö och en bra lön.

Det kan låta som att det bara är vi socialdemokrater som tycker så här. Nu representerar Ulrika Heie inte regeringen, men i samband med att förslaget varit ute på remiss är det inte bara Socialdemokraterna som har reagerat. VTI, Trafikanalys och Svenska Färdtjänstföreningen har också framfört dessa synpunkter. Transportarbetareförbundet gör det väldigt tydligt att de inte tycker att detta är lämpligt utan att det är andra saker man vill titta på först.

Så ser det ut i samhället. Vi har lyssnat på flera instanser och landat i detta: Vi kan se över hela taxibranschen. Det tror vi behövs. Men just detta tror vi inte kommer att lösa problemet med att få fram fler chaufförer. Det är andra saker som man först och främst behöver göra.

Anf. 15 JIMMY STÅHL (SD):

Herr talman! Vi debatterar två frågor om taxi i dag. Det är ett lagförslag där regeringen går taxibranschen till mötes i två delar: dels åldern för att ta taxilegitimation, dels beloppsgränsen, som man knyter till prisbasbeloppet i stället för en fast summa som över tid behöver justeras på grund av inflation med mera.

Det finns en hel del man kan säga om taxi. Blev det som det var tänkt sedan man avreglerat branschen efter 1990? Är tillgängligheten bättre? Blev det billigare att åka taxi? Är det tryggare i dag än förr? Får man den service man kan förvänta sig? Detta är frågor vi får ta upp i en annan debatt, då denna debatt handlar om prisuppgiftsskyldighet och sänkt ålder för att inneha taxilegitimation.

Alla partier är överens om att ändra prisinformationen från en satt summa till att knyta den till prisbasbeloppet, som bestäms årligen. Taxiföraren ska lämna en bindande prisuppgift om jämförpriset för taxiresan överstiger 680 kronor.

Herr talman! Vad gäller sänkningen av åldern för att kunna ta en taxilegitimation från 21 till 20 år har denna länge efterfrågats av branschen. Nu kommer denna sänkning, men det krävs fortsatt att man haft körkort i minst två år innan man kan få legitimationen.

S, V och MP anser inte att det är en bra idé att sänka åldern då de menar att man sänker kvaliteten inom branschen, medan vi ger fler möjligheten att komma ut i yrkeslivet tidigare. Det är viktigt att komma ihåg att vi inte har tagit bort kravet på körkort i två år, inte heller de teoretiska proven och inte heller körprovet. Alla krav är kvar; det är bara åldern som sänks med ett år. Vi känner ingen oro för att kvaliteten minskar av denna åtgärd.

Med anledning av detta vill jag yrka bifall till propositionen och avslag på följdmotionen från S, V och MP.

Anf. 16 MALIN ÖSTH (V):

Herr talman! Ledamöter! Taxi är en viktig och flexibel del av transportsystemet. Den fyller flera olika behov och används bland annat för skolskjuts, färdtjänst och sjukresor. Det är viktigt att taxibranschen fungerar, att den fungerar i hela landet och att den också har förutsättningar att fungera väl.

I dag ska man vara minst 21 år för att få ta sitt taxikort. Svenska Taxi-förbundet vill sänka ålderskravet till 18 år, och regeringen föreslår 20 år, som vi har hört här tidigare i dag. Sänkningen av ålderskravet motiveras med att det är förarbrist och stora rekryteringsbehov.

Vänsterpartiet ser också att det finns brist på taxichaufförer i dag. Vi instämmer absolut i att det är ett problem som behöver en lösning. Men vi tror inte att svaret är en sänkning av ålderskravet, utan vi tycker att det är viktigt att lyfta blicken och sätta frågan i sitt sammanhang.

Taxibranschen i Sverige avreglerades 1990. Man genomförde på kort tid och på ett bräde en långtgående avreglering. Några mindre justeringar eller återregleringar har gjorts under de snart 35 år som gått. Men avregleringen av taxibranschen i Sverige är fortfarande så långtgående att Sverige sticker ut vid internationell jämförelse.

Detta har fått stora konsekvenser, inte minst för taxichaufförerna och deras arbetsvillkor. Yrket har gått från att vara ett högstatusyrke med goda villkor före avregleringen till att i dag vara ett yrke där undermåliga arbetsvillkor, stress, långa arbetsdagar, ekonomisk osäkerhet och låga löner är vanligt förekommande.

Sedan plattformsbolagen etablerade sig har problemen förvärrats ytterligare. Bland de beskrivningar som jag har tagit del av från taxichaufförer som jobbar åt plattformsbolag finns det gott om exempel på personer som jobbar 80 eller 90 timmar i veckan men ändå har svårt att få det att gå ihop. Det är en skuggbransch inom gigekonomin som har vuxit fram där människor far illa och exploateras varje dag året om. Taxiunionen, som i början av den här veckan organiserade en protest där ett stort antal förare ställde sina bilar på Arlanda, beskriver de här villkoren som modernt slaveri.

Att det ser ut så här är ingen nyhet. Det är problem som finns och som har förvärrats men som har varit kända i mer än tre decennier. Men väldigt lite händer.

Vänsterpartiet har lagt fram flera förslag på området. Vi lade tidigare under den här mandatperioden fram en motion som heter *Förbättrade arbetsvillkor i yrkestrafiken*. Den innehåller flera skarpa förslag. Vi vill se en större utredning av taxibranschen där man utvärderar och åtgärdar avregleringens negativa konsekvenser. Vi pekar också på att det behövs ett förtydligat arbetsgivaransvar och förbättrade kör- och vilotidsregler. Vi vill också utreda ett förbud mot procentlöner, bland annat. Det finns mycket att göra.

Vi har även lagt fram en motion som heter *Ordning och reda på arbetsmarknaden*. Den innehåller ett helt batteri med förslag för att reglera plattformsbolagen. Det är förändringar som behövs omgående.

Om regeringen menar allvar med att lösa taxibranschens utmaningar och problem behöver man sluta låta ideologiska skygglappar om fri konkurrens och marknadsstyrning gå före människors rätt till goda arbetsvillkor. Då behövs en samlad, större utredning av taxibranschen med tydliga åtgärder för en hållbar och attraktiv taxibransch. Där finns den långsiktiga lösningen på dagens rekryteringsproblem.

Herr talman! Den andra frågan som behandlas i dag är beloppsgränsen för prisuppgift och hur den ska utformas. Här vill jag hänvisa till vårt särskilda yttrande som vi lämnat in. Där redogör vi för hur vi ser på det. Den här förändringen behöver följas noga, gärna i tät dialog med Konsumentverket och andra relevanta aktörer. Ett starkt konsumentskydd är viktigt och ska säkerställas.

Med det vill jag yrka bifall till reservationen.
(Applåder)

Anf. 17 JOHANNA RANTSI (M):

Herr talman! I dag behandlar vi två frågor om taxi här i kammaren: dels frågan om prisuppgiftsskyldighet, dels frågan om ålderskravet för att få ta taxiförarlegitimation.

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till propositionen.

Propositionen vi debatterar här i dag innehåller som sagt två olika delar. Den första delen handlar om att höja den beloppsgräns som utlöser skyldigheten att lämna en särskild prisuppgift. Regeringen föreslår inte bara en höjning av prisuppgiften utan även att den ska knytas till prisbasbeloppet i stället för att utgöras av ett fast belopp.

Transportstyrelsens undersökning om prissättning och prisinformation vid taxiresor som presenterades i september 2022 visar att bestämmelsen om skyldighet att lämna en prisuppgift har fått önskad effekt. Skyldigheten att lämna prisuppgift handlar om att en taxiresenär redan innan man tar en taxi har rätt att veta om priset för resan kommer att bli högt, om jämförpriset kommer att överstiga 500 kronor. Då det råder fri prissättning inom marknaden skulle detta hjälpa taxiresenärer i valet av taxi. Detta beslutades om redan 2014.

Herr talman! Sedan 2014 har det hänt mycket i vår ekonomi. Vi har bland annat haft hög inflation. Men ingenting har gjorts med det här beloppet. Därför föreslår regeringen nu att beloppsgränsen höjs, och inte bara att den höjs utan även att den knyts till prisbasbeloppet. Den ska alltså höjas med prisbasbeloppet framöver och inte behöva korrigeras av riksdagen på samma sätt som nu.

Herr talman! Lika självklart som det är att besluta om detta borde det vara att besluta om den andra delen av propositionen: sänkt ålder för taxiförarlegitimation. Regeringen föreslår att minimiåldern för att inneha taxiförarlegitimation enligt huvudregeln ska sänkas till 20 år. Men det kommer att kvarstå att man vid 18 års ålder kan ta taxiförarlegitimation om man har relevant utbildning i bagaget.

Kompetensförsörjningen inom olika infrastrukturyrken behöver lyftas fram tydligare i den politiska diskussionen, och den nuvarande rekryteringsbasen för dessa yrken behöver breddas. Många unga har i dag avslutat sina studier vid 21 års ålder och kanske valt en helt annan yrkesbana. Det försvårar rekryteringen till branschen. En sänkning från 21 till 20 år skulle möjliggöra för i alla fall något fler att välja taxibranschen som yrke. Vi vet nämligen samtidigt att arbetslösheten är relativt hög bland personer i just 20-årsåldern.

Till detta har vi också tiotusentals friska män och kvinnor som lever på bidrag samtidigt som det saknas exempelvis busschaufförer och taxichaufförer, trots att vissa branscher till och med erbjuder gratis utbildning. Det vittnar om ett större systemfel.

Bristen på chaufförer gäller inom alla sektorer, inte bara taxibranschen. Det finns inte bara en lösning för att komma till rätta med dessa utmaningar, även om detta är ett litet steg på vägen. Det handlar om en kombination av saker: en tydlig arbetslinje där det alltid ska löna sig bättre att jobba än att gå på bidrag, justeringar i ålder för olika körkort, minskad administration, bekämpa organiserad kriminalitet, sänka kostnader och se till att företagande får bättre villkor.

Prot. 2024/25:21
23 oktober

*Två frågor om taxi –
prisuppgiftsskyldig-
heten och ålderskravet
för taxiförarlegitima-
tion*

Herr talman! Socialdemokraterna visar på oförmåga att se att alla dessa åtgärder behövs. Partiet skriver i sin följdmotion något i stil med att sänka kraven för att få en taxiförarlegitimation innebär sänkt kvalitet. Det är helt obegripligt. När man fyller 18 år får man rösta. När man fyller 20 år får man handla på Systembolaget. Alla vuxna rättigheter har man från den dag man fyller 20 år. Man har också kunnat köra A-traktor i fem år, traktor i fyra år, EU-moppe i fem år och bil i två år. Vad exakt består denna kvalitetssänkning av? Vilket stöd har Socialdemokraterna för påståendet att 21-åringar kör bättre bil än 20-åringar?

Det är däremot sant, som Socialdemokraterna skriver, att det finns massor av människor som har tagit taxikort. Många av dessa har kört extra i samband med studier eller för att tjäna extra i samband med till exempel familjebildning, husköp eller annat. De förnyar sina kort för att ha kvar möjligheten att köra taxi. En läkare som kört taxi i sin ungdom är dock inte en arbetslös taxichaufför som behöver jobb, utan det är en läkare som också har rätt att köra taxi. Och det är inte något som helst problem.

Socialdemokraterna har i sin följdmotion också delvis rätt i att taxi-marknaden har strukturella problem med låga löner och dålig arbetsmiljö. Men det löses inte med vare sig mer regleringar eller en påhittad 21-årsgräns för att få en taxilegitimation. Socialdemokraternas och Vänsterns analys är att människor inte kör taxi på grund av att vi har avreglerat marknaden. Men partierna saknar i reservationstexterna helt några hänvisningar till vetenskapligt stöd för detta påstående.

Herr talman! Det Socialdemokraterna föreslår ger inte bättre villkor, och det leder inte till mindre kriminalitet eller större trygghet. Det enda den politiken leder till är större svårigheter att hitta chaufförer, dyrare taxiresor och mer byråkrati. Moderaterna däremot säger självklart ja till en sänkt ålder för att få köra taxi, för vi vill ha mindre byråkrati och fler människor i arbete.

(Applåder)

Anf. 18 MAGNUS JACOBSSON (KD):

Herr talman! I dag debatterar vi som sagt taxi, och vi hanterar två uppgifter i propositionen. Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i betänkandet.

Den första frågan handlar om prisuppgifter. De av oss som är något år äldre kan konstatera att det var rätt kaotiskt innan man för ett antal år sedan tog beslut om att ställa detta krav. Det är ett krav som egentligen har gynnat alla konsumenter. En del av oss åker taxi med jämna mellanrum, och åtminstone tycker jag att det är väldigt glädjande när man kan se en skylt som berättar om priser. Man kan även se uppgifter om fasta priser när man kommer till Arlanda eller Landvetter och ska in till stan. Den reglering som gjordes en gång i tiden har tjänat oss väl. Samtidigt är det ett faktum att priserna har förändrats. Därför är det klokt att regeringen ser över det hela. Det är också klokt att man behåller grundidén.

Den andra stora frågan som vi hanterar i dag gäller åldersgränser. Jag tycker att det är bra. Vi tar ett kliv, som jag tror är nödvändigt. Jag hör också till dem som tror att vi kommer att behöva ta ytterligare kliv framöver.

Precis som en ledamot tidigare tog upp ser vi samma fenomen för lastbilar, för bussar och i taxibranschen. Det råder brist på personal, och vi ser hur hela systemet egentligen utmanas av att vi börjar gå in i en fas där befolkningstillväxten bromsar in. Fler går i pension, och färre kommer in på yrkessidan.

Jag tror därför, herr talman, att ämnet kommer att komma tillbaka. Diskussionerna lär återkomma. Jag tycker personligen att den svenska taxibranschen pekar på ett problem som vi till viss del möter genom att gå från 21 år till 20 år, och jag yrkar givetvis bifall till förslaget, väl medveten om att vi kommer att ha denna diskussion i samhället under de närmaste 10–15 åren. Det kommer att gälla såväl lastbil som buss, järnväg och taxi, men vi kommer även att se det i andra branscher. Vi är på väg in i en fas där det kommer att finnas fler arbetstillfällen än vad det kommer att finnas personer som är beredda att gå in i dessa branscher.

Jag yrkar som sagt bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 19 HELENA GELLERMAN (L):

Herr talman! I dag debatterar vi trafikutskottets betänkande 2, som handlar om två viktiga frågor om taxi: dels prisuppgiftsskyldigheten, dels ålderskravet för taxiförarlegitimation.

Regeringen ändrar ålderskravet för taxilegitimation från 21 år till 20 år. Man ändrar också gränsen för när taxichauffören behöver ge en prisuppgift till kunden så att kunden vet vad resan kommer att kosta. Detta kopplas till prisbasbeloppet i stället för att hela tiden behöva göra en justering.

Herr talman! År 1990 togs maxtaxan för taxi bort och i stället infördes en prisuppgiftsskyldighet, så att kunden i förväg skulle få information om vad taxan låg på. Syftet var att ge taxichauffören förutsättningar att kunna ge bättre service och tillgänglighet och att öka konkurrensen för att ge kunderna rimligare priser. Den svenska taxiregleringen skiljer sig därför sedan 1990 från de flesta andra länders eftersom det internationellt sett är mycket ovanligt med en helt fri prissättning av taxiresor.

Förändringen gav dock inte den priskonkurrens som det var tänkt, och 2014 beslutade regeringen att lägga fram en proposition med förslaget att kunden skulle få en prisuppgift före resan om ett bestämt jämförpris översteg 500 kronor. År 2022 utvärderade Transportstyrelsen systemet och fann att just denna del antligen hade fått önskad effekt.

Anledningen till regeringens proposition är att priset inte justerats sedan 2014 och att beloppet efter de senaste årens inflation är för lågt satt. I stället för att bestämma ett fast belopp föreslås att prisnivån kopplas till prisbasbeloppet, som 2024 är 57 300 kronor. Nivån föreslås vara 1,2 procent av detta belopp, vilket för i år skulle innebära 680 kronor. Just i år blir det alltså en höjning från 500 till 680 kronor. Senare ska priset dock inte fastställas i ett dokument, utan det ska följa prisbasbeloppet.

Liberalerna anser att det är bra att koppla nivån till prisbasbeloppet för att undvika fasta belopp som efter några år blir otidsenliga. Det är också positivt att Transportstyrelsen i sin studie sett att systemet fått avsedd effekt, det vill säga att det är lättare för kunderna att förstå vad en taxifärd kostar.

Herr talman! När taxiförarlegitimationen infördes 1998 höjdes minimiåldern från 19 år till 21 år för taxiförare. Höjningen motiverades med det ansvar det innebär att transportera andra människor. Framför allt tänkte

*Två frågor om taxi –
prisuppgiftsskyldig-
heten och ålderskravet
för taxiförarlegitima-
tion*

man på trafiksäkerheten. Samtidigt infördes kravet att man i minst två år måste ha haft körkort med behörigheten B eller med behörigheten D.

År 2011 infördes en bestämmelse om att en person som fyllt 18 år skulle kunna ta taxiförarlegitimation om man fått viss yrkesförarkompetens för busstransporter inom gymnasieskolan eller motsvarande. Tanken var att utbildningen skulle kompensera för den lägre åldern. Man kan alltså redan i dag få en taxiförarlegitimation när man har fyllt 18, men då måste man också få en vidareutbildning. I denna del föreslår vi ingen ändring, utan den kommer att finnas kvar.

Regeringen föreslår nu att minimiåldern sänks från 21 till 20 år för att man ska kunna få taxiförarlegitimation. Kravet är fortfarande att man har haft B-körkort i två år.

Liberalerna tycker att detta är en väl avvägd förändring. Taxibranschen har ett stort behov av nya förare, och en taxiförarlegitimation är ett bra sätt att få ett första jobb och komma in i arbetslivet. Samtidigt vet vi från statistik att unga förare har en betydligt högre olycksrisk än vana förare, och därför är sänkningen med ett år till 20 år och inte med tre år till 18 år en väl avvägd nivå. Olycksrisken syns även bland försäkringar. När unga vill ha en försäkring för sin första bil får de ofta en betydligt högre försäkringspremie på grund av att man har sett i statistiken att olycksrisken bland unga är större.

Socialdemokraterna hävdar att kvaliteten i taxibranschen skulle försämrats om åldern sänks. Jag undrar vilket underlag som Socialdemokraterna baserar ett sådant påstående på. Hur kan man dra alla ungdomar över en kam? Kvaliteten beror ju helt på vilka ungdomar som söker sig till taxibranschen. Man kan inte säga generellt att kvaliteten sänks.

Samtidigt med den här nya förändringen är det viktigt att vi följer utvecklingen när ålderssänkningen blivit genomförd för att se att det inte blir någon försämring av trafiksäkerheten när man kan få en taxiförarlegitimation från 20 års ålder.

Jag yrkar bifall till propositionen och avslag på följdmotionerna.
(Applåder)

Anf. 20 ULRIKA HEIE (C) replik:

Herr talman! Nu har vi hört alla regeringsföreträdare ge sin syn på det här med åldersgränserna. Jag tycker att jag hör en del skillnader mellan dem i synen på 20-årsgränsen. Någon säger att det är den gräns som vi ska ha, någon annan att det troligen bara är första steget och att man kan komma att behöva sänka ytterligare.

Ledamoten sa att kritiken mot Socialdemokraterna var att de drar alla över en kam när de säger att man inte kan sänka från 21 till 20. Men min bild blir att även regeringen drar alla över en kam när den hänvisar till statistik. Javisst, olycksstatistiken är något högre i yngre åldersgrupper, men det är ju inte så att alla unga människor kör osäkert.

Ledamoten sa att man 1998 höjde från 19 till 21 år och att det nu är dags att sänka. Jag undrar då: Förs det en diskussion regeringsföreträdarna emellan om att det här skulle vara det första steget och att man skulle vara beredd att sänka till 19 år och också göra individuella bedömningar?

Ledamoten var inne på att den här möjligheten kvarstår om man har en utbildning inom gymnasieskolan som gör att det går att söka taxiförarlegitimation från 18 års ålder. Jag vill ställa frågan: Finns det möjligheter för

unga människor att ändå få sin körvana validerad på något sätt? Även om de inte har skaffat sig utbildning inom transportområdet på gymnasieskolan kan man tänka sig att de skulle kunna få möjlighet att ta en taxiförarlegitimation något tidigare än vid 20 års ålder.

Jag är uppriktigt nyfiken på diskussionen. Är detta bara ett första steg, eller är det här man ska landa? Finns det möjlighet att få en individuell bedömning och inte bara hamna inom kollektivet unga människor, som man säger bidrar mer till olyckor än andra åldersgrupper?

Anf. 21 HELENA GELLERMAN (L) replik:

Herr talman! Jag tackar Ulrika Heie så mycket för frågan. Jag tycker att det är en mycket intressant tanke som ledamoten tar upp.

Centerpartiet föreslår att man även fortsättningsvis ska kunna ta taxiförarlegitimation från 18 års ålder. Det kan man göra i dag om man skaffar sig ytterligare utbildning. Det tycker jag är bra. Om man genomgår en ytterligare utbildning mognar man och får mer förståelse för vad som kan hända när man kör taxi och ska transportera andra. Möjligheten att ta taxiförarlegitimation finns alltså redan i dag från 18 års ålder – för dem som verkligen vill bli taxichaufförer i den åldern.

Som jag nämnde i mitt huvudanförande är det viktigt att vi följer vad som händer när vi nu sänker gränsen från 21 till 20 år. Jag kanske inte var så tydlig i anförandet, men en tanke är att man skulle kunna se i åldersstatistiken om det blir några större förändringar eller inte. Jag tycker att det är viktigt att man tittar på trafiksäkerhetsstatistiken. Här finns kanske det främsta skälet till att man sätter en nivå över 18 års ålder. Man vet från både Transportstyrelsens statistik i Strada och försäkringsstatistiken att det är en väldigt mycket högre olycksrisk upp till 24–25 års ålder. Men kan vi se att det blir en förändring där kanske vi kan öppna för att sänka åldern ytterligare.

Anf. 22 ULRIKA HEIE (C) replik:

Herr talman! Jag tackar ledamoten Gellerman för svaren. Det är viktigt att man öppnar så många vägar som möjligt för unga människor att kunna skaffa sig en försörjning. Nu nämner ledamoten att det finns en möjlighet att ta taxiförarlegitimation tidigare om man skaffar sig en utbildning inom transportbranschen. Men vi ser också att taxiyrket kan vara en väldigt lämplig extra sysselsättning medan man till exempel studerar på högskola, kanske i någon helt annan riktning. Om man får ta taxikörkortet tidigare kan man vara med och bidra till att det finns möjlighet till resor i hela landet.

Jag upplever att det finns öppningar från ledamotens sida. Vi har också hört från en del av de andra företrädarna för Tidöpartierna att man kan tänka sig att det här skulle kunna vara ett första steg.

Det är klart att trafiksäkerheten är oerhört viktig även för Centerpartiet. Jag blir ändå lite bekymrad över det man skriver i betänkandet. Man nämner inte bara trafiksäkerheten utan också bemötandet. Det kommer inte att ske någon större förändring där om man sänker från 21 till 20, anser man – som om en 19-åring inte skulle kunna bemöta skolelever, äldre eller andra kunder på ett bra sätt.

Prot. 2024/25:21
23 oktober

*Två frågor om taxi –
prisuppgiftsskyldig-
heten och ålderskravet
för taxiförarlegitima-
tion*

Jag hoppas verkligen att det här förtroendet finns för unga människor. Här finns en möjlighet att inte dra alla över en kam och bara säga att olycksstatistiken är hög bland unga, som därmed får högre försäkringspremier, och att de inte heller ska få möjlighet att ta taxiförarlegitimation eftersom andra människor i deras egen ålder inte kör på ett säkert sätt.

Om man nu följer utvecklingen och ser vad som händer, hur stor är öppningen från regeringspartierna när det gäller att kunna ta nästa steg och sänka till 19 eller kanske till och med 18 år? Det är ganska många unga människor i dag som har körkort och erfarenhet av att köra. Vi lyfter ofta fram epatraktorer och mopedbilar som ett bekymmer, men de ger också väldigt många människor vana i trafiken och övning i respektfullt bemötande redan från 15 års ålder. Jag undrar hur ledamoten ser på det.

Anf. 23 HELENA GELLERMAN (L) replik:

Herr talman! Jag representerar Liberalerna, och det är i den egenskapen jag talar.

För mig är trafiksäkerheten den viktigaste delen. När man precis har fått ett nytt körkort och inte har någon vana av att köra i trafiken, ska man då kunna ta en taxiförarlegitimation och ge sig ut för att köra andra människor? Alla vi som gått in i ett nytt yrke vet att man behöver en viss tid för att lära sig momenten i det yrket. Därför är det viktigt att man har kört en tid innan man får möjlighet att köra andra. Har man gått igenom den här utbildningen på gymnasieskolan har man tränat på det och visat en viss mognad.

Den utveckling som ledamoten tar upp tycker jag är jätteintressant. Det är nu många fler som kör mopedbil. Vi ser också en dramatisk ökning av antalet A-traktorer. Det finns risker med detta i trafiken, och det finns en frustration. Men det ger också ungdomar en möjlighet att träna på att köra bil. De personer som vill bli taxiförare och har haft A-traktorer sedan 15 års ålder har ju tränat under en längre tid. Det tycker jag är en intressant utveckling.

Jag stöder mig väldigt mycket på olycksstatistiken. Om vi ser en förbättring där kanske det kan finnas möjlighet att sänka åldern ytterligare. Men trafiksäkerheten är det främsta skälet till att vi väljer 20 år.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 13.)

§ 8 Kompletterande bestämmelser till EU-förordningen om utbyggnad av infrastruktur för alternativa drivmedel

Trafikutskottets betänkande 2024/25:TU3

Kompletterande bestämmelser till EU-förordningen om utbyggnad av infrastruktur för alternativa drivmedel (prop. 2023/24:145) föredrogs.

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 13.)

Näringsutskottets betänkande 2024/25:NU7
Kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om digitala tjänster
(prop. 2023/24:160)
föredrogs.

Talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 13.)

§ 10 Steg på vägen mot en mer effektiv miljöprövning

*Steg på vägen mot
en mer effektiv
miljöprövning*

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2024/25:MJU4
Steg på vägen mot en mer effektiv miljöprövning (prop. 2023/24:152)
föredrogs.

Anf. 24 MARTIN KINNUNEN (SD):

Herr talman! I dag debatterar vi betänkandet *Steg på vägen mot en mer effektiv miljöprövning*. En mer effektiv miljöprövning – effektivare och mer förutsägbara tillståndprocesser – har varit högt upp på dagordningen under de tio år jag arbetat här i miljö- och jordbruksutskottet. Problembilden har varit sig lik i flera decennier.

Herr talman! Bakgrunden till propositionen som vi behandlar i det här betänkandet är att den tidigare socialdemokratiska regeringen efter många om och men tillsatte en utredning för att se över miljöprövningarna. Det var såklart på tok för sent, men det var ändå bra att det gjordes. Utredningen var dock inte bara alldeles för sen, den var också alldeles för smal och otillräcklig. Kritiken mot denna utredning lät inte vänta på sig.

Näringslivet kritiserade utredningens förslag, som det upplevde som en besvikelse. Det efterfrågade inte att man skulle börja lappa och laga i ett dysfunktionellt system. Vad som efterfrågades var att miljöbalken och dess prövningssystem skulle göras om i grunden. En hel del av förslagen som kom från utredningen upplevdes som direkt kontraproduktiva och skulle bidra till mindre förutsägbarhet. I sammanhanget kan tilläggas att det även fanns en klimaträttsutredning som dömdes ut med ännu hårdare ordalag.

Problemet här var sannolikt inte utredaren, utan problemet var den dåvarande S-MP-regeringen. En dysfunktionell regering av två partier som drar åt helt olika håll kan naturligtvis inte fixa ett dysfunktionellt miljöprövningssystem.

Herr talman! Vad vi har här i dag är verkligen ett steg på vägen, ett litet steg på vägen mot en mer effektiv miljöprövning. Här har vi tagit hand om vissa delar av utredningen.

Herr talman! Historien slutade denna gång inte med att den socialdemokratiska regeringen levererade ännu en otillräcklig utredning, för i valet 2022 sa väljarna ifrån. De ville ha en ny regering och röstade bort den socialdemokratiska regeringen. En ny regering och ett nytt samarbete i svensk politik sjösattes och formades i och med Tidöavtalet. I Tidöavtalet är tillståndsfrågorna en av de allra högst prioriterade frågorna.

Av Tidöavtalet framgår att miljötillståndprocesserna ska förenklas och förkortas. Tidöavtalet aviserade en bred utredning för att göra om miljöprövningssystemet i grunden. Och Tidöavtalet är ingen vänsterpartistisk servett som ingen får se eller något januariavtal med massvis av punkter som aldrig kommer att genomföras. Det som står i Tidöavtalet ska också genomföras.

Herr talman! Den 8 juni presenterade regeringen tillsammans med Sverigedemokraterna utredningsdirektivet till utredningen som fick namnet Miljötillståndsutredningen. Det är en omfattande utredning som är nödvändig. Den har fyra fokusområden:

- Sverige ska inte ställa omotiverat höga krav i förhållande till EU-rätten.
- Tillståndsprövning ska effektiviseras.
- Myndigheter ska delta i processen på ett sätt som bidrar till snabb process.
- Den totala handläggningstiden ska minska.

Herr talman! Jag vet att det här i dag kommer att uttryckas klagomål för att vi just i dag behandlar väldigt små steg mot en bättre miljöprövning. Men när vi nu har en omfattande utredning som kommer att vara på tusentals sidor, varav en väldigt stor andel är lagtext, är det viktigt att vi inte nu beslutar om förändringar som vi inom kort måste ändra på igen.

Jag kan således tycka att det finns bra motionsyrkanden från motionsperioden i betänkandet. Men det är inte ansvarsfullt att här i kammaren i detta läge föreslå mer omfattande förändringar än vad som föreslås i propositionen. Detta blir ett litet steg på vägen. Hade vi haft Tidösamarbetet på plats tidigare hade vi haft ett nytt miljöprövningssystem på plats redan nu.

Detta borde naturligtvis regeringarna Löfven 1, Löfven 2 och Andersson ha fixat för länge sedan. Nu har vi ett nytt samarbete i svensk politik. Det kommer att fixa sig. Den första leveransen från utredningen kommer vi att se senare i år.

Å Sverigedemokraternas vägnar yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 25 JOAKIM JÄRREBRING (S) replik:

Herr talman! Vad är detta? Jag har stått i kammaren otaliga gånger och debatterat med Martin Kinnunen, Helena Storckenfeldt, Kjell-Arne Ottosson och Elin Nilsson. Vi har varit rörande överens om behovet av en effektivare tillståndprocess.

Vi har gemensamt talat om vikten av att förenkla och snabba på prövningarna för att skapa rätt förutsättningar för Sveriges gröna omställning. Men nu när regeringen lägger fram ett förslag ser vi att det i praktiken inte innebär att ändringstillstånd blir huvudregeln.

Det här är ett slag i luften, Martin Kinnunen. Regeringen påstår att den vill göra ändringstillstånd till huvudregel. Men med det undantag som kvarstår kommer myndigheterna att ha möjlighet att neka detta. Resultatet blir att verksamheter som i dag är redo att göra viktiga investeringar och ändringar fastnar i långa byråkratiska processer.

Jag måste fråga: Är det verkligen så här som Sverigedemokraterna vill effektivisera tillståndprocesserna, Martin Kinnunen? Är detta er idé om förändring på riktigt?

Anf. 26 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Herr talman! Tack, Joakim Järrebring, för frågorna!

Nej, det är det inte. Det är det väldigt korta och snabba svaret. Den grundliga effektiviseringen av tillståndprocesserna kommer att ske när vi fått alla de tusentals sidorna från den nya miljötillståndsutredningen.

Det är just av den anledningen som man bör vara lite försiktig här i dag när vi beslutar om att börja lappa och laga i det befintliga systemet. Då är det viktigt att vi inte föreslår förändringar som vi kommer att tvingas riva upp om ett litet tag när vi har fått underlag från utredningen. Det är den mest omfattande utredning som har tillsatts på området. Den kommer att leverera omfattande förslag till ny lagstiftning.

Nej, detta är inte förändring på riktigt. Det är ett litet steg med förbättringar. Som jag sa i mitt anförande kan jag tycka att Socialdemokraternas yrkande är bra. Det är vad vi behöver. Vi behöver förbättrade tillståndprocesser. Men exakt hur systemet ska se ut är det för tidigt att säga. Vi måste invänta utredningen.

Jag kan tycka att det är välmenande. Det är positivt att Socialdemokraterna de senaste åren har lyft tillståndsfrågorna högre upp på dagordningen. När man inte sitter i regering lägger man numera också fram skarpa förslag. Jag välkomnar detta. Det är en positiv utveckling i svensk politik. Det är positivt om vi kan vara överens om de här frågorna. Men vi bör invänta utredningen. Vi kommer att få den första leveransen senare i år.

Anf. 27 JOAKIM JÄRREBRING (S) replik:

Herr talman! Jag hör vad Martin Kinnunen säger. Men verkligheten är att regeringen fortfarande inte levererar det som behövs för att ändringstillstånd verkligen ska bli huvudregeln i praktiken.

Vi har hört SD-regeringen tala stort om att stärka näringslivet och skapa en mer effektiv tillståndprocess. Det är gott att det finns en utredning som kommer att komma med skarpa förslag. Men om man verkligen menar allvar, varför ser vi då ett förslag som inte går hela vägen?

Om ni är seriösa med att stå upp för jobb och omställning, varför kräver ni då inte att ändringstillstånd alltid ska vara huvudregeln? Vi vet att alla Sveriges klimatmål kräver snabba och effektiva prövningar. Men om SD-regeringen inte kan säkerställa att ens ett enkelt ändringstillstånd går igenom effektivt, hur ska vi då kunna lita på er när ni säger att ni vill leda klimatomställningen och göra processerna mer effektiva?

Är ert engagemang för effektiva miljötillstånd på samma låga nivå som ert engagemang för klimatomställningen, Martin Kinnunen? Är det orsaken till att vi ser det här stora slaget i luften?

(Applåder)

Anf. 28 MARTIN KINNUNEN (SD) replik:

Herr talman! Tack, Joakim Järrebring!

Effektiva, förutsägbara tillståndprocesser är en förutsättning för omställningen.

Prot. 2024/25:21
23 oktober

*Steg på vägen mot
en mer effektiv
miljöprövning*

Vi återgår till frågan. Om vi senare under nästa år, som jag skulle gissa på att det kommer att bli, presenterar ett nytt miljöprövningssystem som inte syftar till förkortade tillståndprocesser och mer förutsägbara processer tycker jag att Joakim Järrebring kan återkomma och informera om var bristerna är.

Jag tror att vi är fullständigt överens om att vi vill ha effektivare och snabbare tillståndprocesser. Vi är också beredda att se över hela miljöprövningssystemet. Det kommer förhoppningsvis att göras stora förändringar även i miljöbalken. Vi kanske får se nya myndigheter som kommer att pröva tillstånden. Vi kommer förhoppningsvis att få se färre myndigheter inblandade, och vi kommer förhoppningsvis också att få se mer serviceinriktade myndigheter.

Jag kan bara beklaga att en grundlig utredning kring miljötillståndprocesserna inte tillsattes mycket tidigare. Men nu är verkligheten som den är, och då bör man som sagt vara försiktig med att lappa och laga i det befintliga systemet. Vi kommer snart att ha ett nytt system på plats, och det är min övertygelse att detta nya system kommer att sätts den här mandatperioden. Vi kommer förhoppningsvis att kunna skörda frukterna av det redan under denna period.

Anf. 29 JOAKIM JÄRREBRING (S):

Herr talman! Man kan börja med att fundera över replikskiftet vi nyss hörde. Varför lägger regeringen ens fram en proposition om all förändring ska komma sedan? Då har man ju tagit upp tid för både oss ledamöter och för tjänstepersoner i såväl Regeringskansliet som riksdagen helt i onödan.

Herr talman! Sverige befinner sig just nu i en allvarlig situation när det gäller vår ekonomi och arbetsmarknad. Under denna regerings ledning ser vi att Sverige har bland de lägsta tillväxtsiffrorna i hela EU. Vi har en högre arbetslöshet än våra jämförbara europeiska grannländer, och samtidigt ser vi hur inflationskrisen fortfarande slår hårt mot svenska hushåll, företag, kommuner och regioner.

Trots denna verklighet väljer regeringen att gå fram med en budgetproposition för 2025 som inte adresserar dessa akuta problem på ett ansvarsfullt sätt. I stället ser vi en politik som inte ger de stimulanser som behövs för att återställa tillväxt och trygga fler jobb. Och nu, som ett tillägg till dessa misslyckanden, ser vi hur regeringens förslag till miljöprövning missar en viktig möjlighet att effektivisera och underlätta en nödvändig omställning.

Vi socialdemokrater står för en grön omställning som är både rättvis och jobbskapande. Vi är övertygade om att Sverige kan gå före och skapa arbetstillfällen i hela landet genom hållbara investeringar och innovation. Genom vårt förslag till en mer förutsägbar och enklare process för ändringstillstånd för miljöfarlig verksamhet säkerställer vi att nödvändiga förändringar kan genomföras utan onödig byråkrati och osäkerhet.

Herr talman! Regeringens förslag innebär att en tillståndsansökan kan stoppas om myndighetens tolkning är att en helhetsbedömning krävs även när förändringen som föreslås är tydligt avgränsad. Detta öppnar för långa, kostsamma processer som drabbar verksamheter och bromsar utveckling. Med ett sådant system riskerar företag att tveka inför nödvändiga investeringar och innovationer, vilket bromsar den gröna omställningen.

Vi socialdemokrater har ett annat synsätt. Vi anser att ändringstillstånd ska gälla när en ansökan endast berör en specifik ändring av verksamheten. Detta ger företag förutsägbarhet och trygghet att våga satsa utan att hela verksamheten behöver granskas när det inte är nödvändigt.

På så sätt kan vi förena tillväxt med ett fortsatt starkt miljöskydd. Vårt förslag säkerställer att den gröna omställningen går hand i hand med skapandet av jobb och ekonomisk utveckling i hela landet, inte bara i storstadsregionerna.

Med regeringens politik riskerar vi inte bara att bromsa den gröna omställningen; vi riskerar också att slösa bort Sveriges potential att vara ett föregångsland i klimatomställning och hållbar industriutveckling. SD-regeringens oförmåga att effektivisera miljöprövningarna är bara ytterligare ett exempel på hur den väljer fel väg – inte bara för miljön, utan också för vår ekonomi.

Herr talman! Vi behöver en politik som både stärker tillväxten och säkerställer en hållbar utveckling. Det är vad vi socialdemokrater står för, och jag yrkar därför bifall till reservation 1 om ändringstillstånd. (Applåder)

I detta anförande instämde Sofia Skönnbrink och Anna-Caren Säterberg (båda S).

Anf. 30 JOANNA LEWERENTZ (M):

Herr talman! Det råder inga tvivel om att klimatomställningen är vår tids största utmaning. Det är lätt att tyngas av dystra prognoser för framtiden om att omställningen går för långsamt och att vi riskerar att inte uppnå viktiga mål. I ljuset av detta måste fokus i miljöpolitiken läggas på rätt saker: effekt och resultat.

Moderaternas syn på klimat-, energi- och miljöfrågorna grundar sig i teknikoptimism och hoppfullhet. Vi är övertygade om att människan genom tekniska framsteg, vetenskap och fakta kan lösa de problem vi står inför och nå klimatmålen. En del av den mängd åtgärder som behövs för att lyckas med detta är att göra det som krävs för att stötta det svenska näringslivet i omställningen. Svenska företag har länge legat i framkant vad gäller innovation och utveckling, och det är tillsammans med näringslivet vi kan klara omställningen.

Den svenska exportens klimatnytta motsvarar ungefär 23 miljoner ton koldioxid, vilket är ungefär hälften av de totala utsläpp som genereras i Sverige i dag. Med rätt förutsättningar kan vi se till att det svenska näringslivets klimatnytta blir ännu större och att vi tar fler steg närmare netto noll.

Sverige ska vara ett land som lockar företag och investeringar. När allt fler företagare uttrycker en vilja att ställa om måste vi värna detta. Näringslivet är den nya miljörelsen.

Vi behöver fortsatt jobba för att Sverige ska dra nytta av ny teknik och innovationer som värnar och utvecklar såväl den storskaliga industrin som våra småföretagare samtidigt som det bidrar till ökat välbefinnande och sänkta utsläpp.

Det kan låta motsägelsefullt, men ett av de främsta hindren för en hållbar omställning av vårt samhälle handlar om möjligheten för företag att få ett miljötillstånd – detta på grund av långa och krångliga tillståndsproc-

ser. Klimatkrisen är här och nu. Då är det inte rimligt att en tillståndsprövning för företag som till exempel vill investera i mer klimatsmart teknik tar flera år att ro i hamn.

Tillståndsprövsprocesserna präglas också ofta av ett osäkert utfall. Det medför stora risker att kostnaderna för företagen ökar, att arbetet försenas och att investeringsviljan minskar. Detta går helt på tvärs med vad som behövs för att vi ska klara av att ställa om. Genom snabbare och effektivare tillståndsprövsprocesser har vi möjlighet att öka farten i klimatomställningen.

Sverige behöver ett konkurrenskraftigt näringsliv som tar oss framåt i den gröna omställningen, och då håller det inte att krånglig byråkrati hindrar densamma. Vi behöver skicka rätt signaler till våra företagare och säga: Vi står på er sida i klimatomställningen!

Med propositionen *Steg på vägen mot en mer effektiv miljöprövning* lyfter regeringen problematiken med de långdragna tillståndsprövsprocesserna och lämnar nödvändiga förslag på förändringar som ska ändra på detta, bland annat förslaget om ändringstillstånd. Att ändringstillstånd av verksamheter ska vara huvudregel är en förutsättning för att omställningen ska ske i snabb takt. Att tillstånd enbart behöver prövas på den ändring av verksamheten som ett företag vill göra, och inte på hela verksamheten, kommer att kapa handläggningstiderna rejält.

Detta är av yttersta vikt för att investeringsviljan inte ska hämmas och för att infasningen av ny, mer effektiv och mer miljövänlig teknik inte fördröjs. Detta möjliggör att fler svenska företag vågar investera i omställningen och att de ytterligare kan bidra till den globala klimatnyttan.

Herr talman! Jag nämnde tidigare att Moderaterna är ett hoppfullt parti. Vi tror att det är möjligt att ta sig ur klimatkrisen på ett smart sätt. Det måste vara enkelt att starta och driva verksamheter som har stor samhällsnytta. Industrin står redan nu redo att göra de investeringar för klimatomställningen som är viktiga för vår väg mot nettonollutsläpp. Då är det inte anständigt för ett företagareland som Sverige att systematiskt stå i vägen för dem som är villiga att ställa om.

Den gröna omställningen är en konkurrensfördel, och den bör behandlas på det sättet. Regeringen och denna församling behöver fortsätta att jobba mycket aktivt för att omställningen ska kunna fortgå så skyndsamt som möjligt, hand i hand med näringslivet. Genom de förändringar som nu föreslås bidrar vi till bättre förutsättningar för klimatomställningen och för Sveriges tillväxt och välbefinnande. Med det sagt ställer jag mig bakom utskottets förslag.

(Applåder)

Anf. 31 JOAKIM JÄRREBRING (S) replik:

Herr talman! Jag tackar Joanna Lewerentz för anförandet och hälsar henne välkommen till debatterna med miljö- och jordbruksutskottet.

Jag höll med om mycket av det som ledamoten framförde i sitt anförande, och jag håller med om att regeringen lyfter upp problemen i propositionen.

Det jag inte håller med om är påståendet att man levererar en lösning. Lösningen har däremot vi socialdemokrater presenterat. Om man verkligen vill att ändringstillstånd ska vara huvudregeln finns ett sådant förslag på bordet i dag. Precis som vi hörde ledamoten Martin Kinnunen tycka att

vårt förslag är riktigt hoppas jag att fler kan instämma och rösta rätt när vi väl ska ta ställning till de förslag som ligger på bordet.

Är man verkligen nöjd från Moderaternas håll med förslaget?

Anf. 32 JOANNA LEWERENTZ (M) replik:

Herr talman! Man ska komma ihåg att Socialdemokraterna vill se förslaget om ändringstillstånd tillsammans med den del som handlar om obligatorisk omprövning. Det riskerar, anser jag, också att bli ett slag i luften. Det kommer att sända signaler till företag att inte våga investera, om det är så att det bara är några år kvar till dess att man tvingas göra en stor omprövning av hela sitt företag.

Jag skulle vilja ställa en motfråga. Hur tror ledamoten att ett ändringstillstånd tillsammans med den obligatoriska omprövningen kommer att få bättre effekt än att bara köra på ett ändringstillstånd?

Anf. 33 JOAKIM JÄRREBRING (S) replik:

Herr talman! Jag fick inget svar på min fråga om huruvida man från Moderaternas sida är nöjd med förslaget – om man verkligen tror eller anser att de förändringar man föreslår faktiskt råder bot på de problem som man så tydligt beskriver i propositionen.

Vi socialdemokrater är helt eniga om att mycket mer behövs för att förenkla tillståndprocesserna. Det är inte frågan. Frågan i dag, och det alternativa förslag som vi socialdemokrater har, handlar i stället om att göra ändringstillstånd till huvudregeln på riktigt. Är Moderaterna verkligen nöjda med det förslag som man presenterar i dag? Eller är man i likhet med Sverigedemokraterna mer sugen på det förslag som vi socialdemokrater har lämnat till kammaren?

Anf. 34 JOANNA LEWERENTZ (M) replik:

Herr talman! Med utgångspunkt i det underlag som finns i dag – och det tycker jag var tydligt i mitt anförande – skulle jag absolut säga ja. Jag ser stora risker med att gå vidare med det förslag som Socialdemokraterna driver på, nämligen att ta ändringsprövningen tillsammans med den obligatoriska omprövningen. Jag tror att det kommer att sätta ännu mer käppar i hjulet för företagen.

Anf. 35 ELIN SÖDERBERG (MP) replik:

Herr talman! Jag vill tacka Joanna Lewerentz för anförandet.

Ledamoten nämnde klimatkrisen vid flera tillfällen och att näringslivet är den nya miljörelsen, så som statsministern också sa i sin regeringsförklaring.

Men det vi har sett sedan Moderaterna tillträdde regeringsmakten är att det svenska näringslivets klimatomställning stannar av. Vi har de senaste veckorna fått besked efter besked om hur planerade gröna investeringar pausas eller skjuts på framtiden. Den nuvarande regeringen levererar inte de förutsättningar näringslivet efterfrågar för att genomföra sin klimatomställning och bidra till svensk konkurrenskraft.

Det är mycket riktigt så som ledamoten nämnde i sitt anförande, nämligen att näringslivet och den gröna omställningen är en enorm drivkraft för svensk konkurrenskraft och svensk näringslivsutveckling. Men det vi

ser till följd av regeringens politik, där det fossila görs billigare och de förnybara klimatsmarta alternativen dyrare, där man inte levererar tillräckliga resurser för myndigheterna att göra en miljöprövning och där man inte gör de investeringar som krävs i infrastruktur, är att den gröna omställningen saktar av och att svenskt näringsliv halkar efter.

Vad avser Moderaterna att göra för att få bukt med detta och få igång den gröna omställning som man säger sig vilja möjliggöra?

Anf. 36 JOANNA LEWERENTZ (M) replik:

Herr talman! Vi ska också komma ihåg att Sverige har tappat i ranking över gruvnationer, och Sverige har hamnat sist i EU vad gäller tillväxt under den förra regeringen. Vi har haft en tid av hög inflation och oroliga tider. Ja, det går trögt, men nu gör vi det som behövs för att vi ska skynda på omställningen. Vi behöver, precis som ledamoten säger, hjälpa och stötta näringslivet i omställningen. Det gör regeringen med den här propositionen och med det som komma skall.

Anf. 37 ELIN SÖDERBERG (MP) replik:

Herr talman! Här hänvisar ledamoten till tillväxt och att man gör saker för att öka tillväxten. Då behöver vi vara tydliga med att det är en sak att bränna på för att få igång vilken tillväxt som helst. Vi eldar i dag mer fossila bränslen i Sverige, samtidigt som det finns ett stort överskott på fossilfri el. Det är ett sätt att stimulera tillväxt, det vill säga att försöka få igång fossilindustrin och fossilanvändningen. Det kan leda till ekonomisk tillväxt, men det är inte den tillväxt som Sveriges näringsliv vill driva, och det är inte den typ av tillväxt som Sverige har en stor konkurrensfördel inom.

Svensk industri står redo att leverera fossilfritt stål, ellastbilar, förnybara drivmedel – den ena lösningen efter den andra för klimatomställningen. Men nu stannar investeringarna av, nu pausar investeringarna, nu skjuter man klimatmålen på framtiden, för att den nuvarande regeringen inte levererar de förutsättningar som näringslivet efterfrågar för att genomföra en klimatomställning som näringslivet står redo att göra för att tillvarata den fantastiska möjligheten till stärkt samhällsutveckling, konkurrenskraft och grön tillväxt i hela landet.

Det som vi ser nu är att regeringen gör det fossila billigare, att fossilförbränningen ökar, att utsläppen ökar och att svenskt näringsliv halkar efter. Då är också kopplingen till miljöprövningar relevant. Det vi ser i förslaget från regeringen är att man inte vill göra de delar av Miljöprövningsutredningen som säkrar snabbare tillståndprocesser med bibehållen miljöprestanda. I stället tar man bort delarna om obligatorisk omprövning, som gör att vi riskerar att halka ned i ett mer ohållbart dike till följd av regeringens sätt att göra arbetet.

Anf. 38 JOANNA LEWERENTZ (M) replik:

Herr talman! Det är glädjande att ledamoten ändå håller med om att det är den gröna tillväxten som vi behöver kämpa för. Däremot undrar jag om ledamoten har missat att det har varit en ekonomisk kris med enormt hög inflation. Det är klart att inget företag har velat investera de senaste två åren.

Det som den här propositionen föreslår är just en förenkling av tillståndprocesserna för att man ska våga investera och för att den gröna omställningen nu ska kunna ta fart.

Ledamoten hänvisar också till att behålla miljökraven som vi har i dag. Den starka prövningen av miljötillstånd som vi har är någonting som man vill värna, men man vill också ta bort hinder som den medför. Till exempel omfattas de större verksamheter vi har i dag redan av EU-lagstiftning som gör att de provas, så jag ser inte nödvändigheten i att ha obligatorisk prövning av miljötillstånd för verksamheter där det ändå provas om de håller de krav som ställs.

Jag håller helt med ledamoten i ansatsen att det är den gröna omställningen som är vägen ur klimatkrisen och till att nå våra mål. Men jag håller inte med ledamoten om att regeringen inte gör tillräckligt, för det tycker jag att den gör.

Anf. 39 STINA LARSSON (C) replik:

Herr talman! Tack, ledamoten, för anförandet! Välkommen till MJU:s debatt!

Ja, det är många myndigheter och organisationer som är inblandade i tillståndprocesserna i vårt land. Det är positivt att regeringen nu äntligen har kommit med den här propositionen. Det har ju dragit ut på tiden. Det är ett försenat förslag, men bättre sent än aldrig. Det räcker dock inte. Det finns mycket mer vi borde göra.

Min första fråga till Moderaterna och regeringen är vad man gör för att förbättra regeringens egna tillståndprocesser. Jag tänker att det är en hel del processer som regeringen har på sitt bord, exempelvis havsbaserad vindkraft och solkraft. Kabeldragningar tar tid, så vad gör regeringen för att förbättra sina egna tillståndprocesser?

Anf. 40 JOANNA LEWERENTZ (M) replik:

Herr talman! Det är klart att vi också skulle vilja gå längre, och som tidigare debattörer och ledamöter har nämnt är det fler saker på väg.

Jag kan tyvärr inte kommentera den fråga som ledamoten ställer. Jag har inget svar; jag är ledsen.

Anf. 41 STINA LARSSON (C) replik:

Herr talman! Det är väl positivt att Moderaterna har en önskan och en strävan att gå längre. Då vill jag påminna om att de äger frågan. Den ligger ju på regeringens bord.

Senast i dag kom nyheten att LKAB tar paus i sin utveckling och sina investeringar på grund av att elbehovet inte kan tillgodoses. Det finns väl andra skäl också, men det saknas infrastruktur för el just på grund av regeringens långsamma processer.

Vi ser att klimatomställningen och de gröna investeringarna får stå åt sidan och stannar av, så det är inte bara till myndigheterna den här kritiken borde riktas utan även som sagt till regeringen själv.

Vilket besked har Moderaterna att ge till näringslivet och till de företag som funderar på att gå vidare i den gröna omställningen men nu tvekar på grund av regeringens långsamma processer, som regeringen har ansvar för? Vilket besked har ni till näringslivet, Joanna Lewerentz?

Anf. 42 JOANNA LEWERENTZ (M) replik:

Herr talman! Beskedet är enkelt – det är att vi vill stötta företagen så långt det bara går.

Elbehovet är ett jättestort problem, och det är någonting som vi behöver jobba med. Vi behöver rusta upp elnätet och öka kapaciteten. Det är saker som regeringen jobbar med, och Moderaterna kommer alltid att stå på näringslivets sida och jobba för att göra det enklare för företagen att ställa om.

Anf. 43 ELIN SÖDERBERG (MP):

Herr talman! Vi debatterar i dag miljöprövningen och hur vi kan få snabbare tillståndsprocesser.

Skälet till att vi gör det är tydligt. Vi befinner oss i en klimatkris, och de senaste dagarnas och årets nyheter visar att läget är allvarligare än forskarna tidigare förutspått.

Vi har det senaste året haft en global medeltemperatur som varit den högsta på över 100 000 år. Vi har sett översvämningar med katastrofala konsekvenser i Europa och orkaner med katastrofala konsekvenser i USA. Listan över hur den globala uppvärmningen påverkar människors liv, hälsa och egendom och hela samhällen kan göras lång.

Det är oerhört viktigt att vi i det här läget, med de risker vi står inför, ser sanningen i vitögat, lägger fakta på bordet och gör allt vi kan för att ställa om samhället och se till att vi får en samhällsutveckling som tar klimatkrisen på allvar och skyddar våra befolkningar.

För Miljöpartiet är det tydligt att vi i Sverige behöver snabbare tillståndsprocesser. I det här läget behöver vi kunna göra stora investeringar i nya tekniker, ställa om industrier, bygga ut infrastruktur för hållbara transporter, se till att vi kan elektrifiera Sverige och komma bort från fossilberoendet. Det kräver snabbare agerande eftersom kampen mot klimatförändringarna är en kamp mot klockan. Det kräver också snabbare tillståndsprocesser.

Hur skyndar vi då på tillståndsprocesserna? Det går att göra på olika sätt. För oss i Miljöpartiet är det centralt att vi får snabbare tillståndsprocesser med bibehållen miljöprestanda, för samtidigt som klimatutmaningen är enorm har vi i dag PFAS i människors dricksvatten, dioxiner i fisk som vi vill äta och områden där svampen inte går att plocka på grund av miljögifter.

Det är vår uppgift i den här kammaren att se till att vi får goda miljöförutsättningar i vårt land så att människors hälsa kan skyddas, och då är miljötillståndsprocesserna helt centrala.

Det är därför jag ser allvarligt på den nya utredning som den nuvarande regeringen har tillsatt i samma ämne, där den första punkten i utredningsdirektiven handlar om att lägga miljökraven i Sverige på EU:s miniminivå. Vi jobbar inte med miljöfrågor i Sveriges riksdag för att följa EU:s miniminivå. För mig jobbar vi med miljöfrågor i Sveriges riksdag för att se till att få goda levnadsvillkor för hela den svenska befolkningen – att vi får bra dricksvatten och att vi kan plocka svampen.

Därför finns det också delar i den här propositionen där Miljöpartiet står bakom förslagen. Åtgärder som har uppkommit i den miljöprövningsutredning som vi tillsatte när vi satt i regering är bra steg framåt för snab-

bare tillståndprocesser. Men vi har också reserverat oss mot delar i propositionen.

Vi ser det som väldigt viktigt att obligatorisk omprövning sker efter 20 år så att man säkerställer att moderna miljövillkor införs samtidigt som ändringstillstånd blir huvudregel. Det handlar alltså inte om att försvåra för företagen utan om en process som ser till att företagen kan känna sig trygga med att de har moderna miljövillkor i sina verksamheter så att det inte går 50 år, förutsättningarna förändras helt och man sitter med ett gammalt miljötillstånd som inte är uppdaterat utifrån dagens förutsättningar.

Vi vill också att Kammarkollegiet ska fortsätta föra allmänhetens talan i miljöprocesser. Det är en viktig röst i de här prövningarna.

Klimatförändringarna innebär enorma risker. Jag kan inte nog framhålla det allvarliga läge vi befinner oss i. Vi är för närvarande på väg mot en global medeltemperaturhöjning med närmare 3 grader mot slutet av seklet. Barnen som går med ryggsäcken på axeln till skolan i dag – hela deras uppväxt fram till 80-årsåldern är perioden mellan i dag och år 2100. Som det ser ut nu kommer vi att överskrida 1,5 grader, där vi börjar passera gränsen för tröskeleffekter som skyndar på den globala uppvärmningen, i mitten av 2030-talet. Och vi ser ut att överskrida 2 grader på 2050-talet.

Om detta ska bli den utveckling som vi och våra barn och barnbarn behöver hantera avgörs av hur vi agerar nu. Vi behöver snabbt ställa om samhället, komma bort från det fossila och bygga hållbara samhällen. Det som är så bra är att det också gynnar svensk näringslivsutveckling. Det stärker svensk konkurrenskraft och ger Sveriges befolkning bättre och hälsosammare liv. Men det kräver att vi agerar.

Därför blir jag djupt bekymrad när Moderaterna här i talarstolen säger att de tycker att man gör tillräckligt. För närvarande är Sverige på väg att bomma samtliga klimatmål, såväl de riksdagsmål vi har fastställt här i Sverige som våra bindande åtaganden i EU. Det är inte tillräckligt.

Jag yrkar bifall till Miljöpartiets reservation nummer 4. Jag hoppas att vi framöver får se mycket skarpare klimatförslag från samtliga partier, för tillsammans måste vi hejda klimatförändringarna och ta vara på möjligheterna.

Anf. 44 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD):

Herr talman! Vår statsminister, Ulf Kristersson, har i intervjuer pekat på hjältar i den gröna omställningen, hjältar som han inte tycker får det erkännande de förtjänar.

Näringslivet är en av dessa hjältar. Ett sätt att hjälpa näringslivet mer är att förändra och förenkla tillståndprocesserna. När man pratar med företagen ligger också detta som regel mycket högt upp på deras önskelista för att de ska kunna ta ytterligare steg i omställningen. Om företagen inte ges möjlighet att ta dessa steg på grund av alltför rigida och komplicerade tillståndprocesser ger vi dem inte heller möjligheten att vara med och ligga i framkant i den gröna omställningen. Gör de inte detta är de inte heller intressanta för marknaden. Det är ett perfekt samspel som vi som lagstiftare inte ska sätta käppar i hjulen för.

Vi har haft många tillkännagivanden om olika typer av förändringar i tillståndprocesserna. Nu tar vi äntligen dessa riksdagsbeslut och tillkännagivanden på allvar. Den proposition vi behandlar i dag, *Steg på vägen mot en mer effektiv miljöprövning*, presenterar en rad framåtblickande för-

Prot. 2024/25:21
23 oktober

*Steg på vägen mot
en mer effektiv
miljöprövning*

slag som kommer att gynna både vårt land, våra företag och vår miljö. Men detta är bara ett litet steg på vägen. Det var mycket tydligt när vi tog över regeringsmakten att det behövde göras mycket mer.

Det krävs snabba och förutsägbara tillståndprocesser för att Sverige ska kunna möta klimatomställningens utmaningar och samtidigt säkra näringslivets konkurrenskraft. Regeringen fattade därför beslut om att till-sätta ytterligare en utredning om förkortade och förenklade tillståndspro-cesser enligt miljöbalken. Den utredningen ska ta ett helhetsgrepp om den svenska miljöprövningen. Miljötillståndprocesserna behöver förenklas och förkortas genom att man gör prövningen mer flexibel, effektiv och förutsägbar. Långa och opålitliga tillståndprocesser är ett hinder för den gröna omställningen. Därför ser jag även fram emot att den utredningen ska vara klar i slutet av det här året. Men låt mig återgå till det betänkande och den proposition vi behandlar i dag.

Ett av propositionens huvudförslag är att utöka möjligheterna att an-vända ändringstillstånd. Detta är en välkommen förändring som kommer att göra det enklare för företag att anpassa och modernisera sin verksamhet utan att behöva gå igenom en fullständigt ny tillståndprocess. Det sparar tid och resurser samtidigt som det uppmuntrar till kontinuerlig förbättring och innovation inom industrin. Genom att göra det enklare för företag att genomföra förändringar kan vi också främja en process där de får lägga tid, kraft och ekonomi på det som i slutändan gör skillnad, nämligen pro-duktionen. Detta är särskilt viktigt i en tid där teknologiska framsteg går snabbt och företag behöver kunna anpassa sig för att förbli konkurrens-kraftiga.

Propositionen föreslår också att giltighetstiden för tillstånd ska kunna förlängas med tre år. Detta ger verksamhetsutövare mer flexibilitet och tid att antingen avsluta sin verksamhet på ett ansvarsfullt sätt eller säkra ett nytt tillstånd. Det är en pragmatisk lösning som balanserar näringslivets behov med miljöhänsyn.

Att ge företag mer tid minskar stressen kring snäva tidsramar, vilket kan leda till mer genomtänkta beslut och bättre miljöåtgärder. Det ger också myndigheterna möjlighet att fokusera på mer komplexa ärenden i stället för att fastna i administrativa detaljer.

Fru talman! En annan viktig aspekt är förslaget att utveckla länsstyrel-sens roll under avgränsningssamrådet. Detta kommer att öka möjlighet-erna att få fram ett bra beslutsunderlag och förtydliga utfallet av samrådet. Det är ett steg mot en mer transparent och effektiv process som gynnar alla parter.

Genom att stärka länsstyrelsens roll kan vi säkerställa att alla relevanta synpunkter beaktas från början av processen. Detta skapar en mer inklu-derande dialog mellan myndigheter, företag och allmänhet, vilket förhopp-ningsvis i slutändan leder till bättre beslut.

Propositionen innehåller flera förslag för att effektivisera prövnings-myndigheternas handläggning. Bland annat föreslås ökad användning av muntliga förberedelser och tidsplaner samt att fler mål ska kunna avgöras utan huvudförhandling. Detta kommer att bidra till kortare handläggnings-tider utan att man kompromissar med rättssäkerheten. Genom att införa tydligare tidsramar och fokusera på muntliga förberedelser kan vi snabba upp processen avsevärt. Det innebär också mindre belastning på domsto-larna, vilket gör det möjligt för dem att hantera fler ärenden effektivt.

I linje med den digitala utvecklingen i samhället föreslår propositionen också ett ökat utrymme för digital handläggning. Detta är ett viktigt steg för att modernisera processen och göra den mer tillgänglig och effektiv. Digitalisering innebär inte bara snabbare processer – det innebär också ökad transparens och möjlighet till bättre spårbarhet i beslutsfattandet. Genom digitalisering kan vi också nå ut till fler medborgare, vilket skapar större engagemang och delaktighet i miljöfrågor.

Det är också värt att nämna de ekonomiska möjligheter som denna proposition öppnar för. Genom att satsa på grön teknik och effektivisering skapar vi inte bara en mer hållbar framtid utan även en plattform för ekonomisk tillväxt och nya arbetstillfällen. Det är inte bara en miljöstatsning – det är en investering i Sveriges framtida ekonomiska stabilitet.

Jag yrkar bifall till propositionen.

(Applåder)

Anf. 45 JOAKIM JÄRREBRING (S) replik:

Fru talman! Jag vill prata lite om trovärdighet. Man brukar säga att för att ha trovärdighet behöver man både säga som det är och också göra det man säger.

Om vi tittar på den här regeringens år vid makten kan vi konstatera att man pratar väldigt väl om effektivare tillståndprocesser. Det man säger låter ju bra, och jag och Socialdemokraterna håller med om väldigt mycket om det man säger när det gäller vad som krävs för att effektivisera tillståndprocesserna.

Men om vi i stället tittar på vad regeringen gör kan vi se att man i samtliga budgetar har lagt alldeles för lite resurser till berörda myndigheter. När man har en möjlighet att effektivisera miljötillstånden när det kommer till just ändringstillstånd presenterar man en halvmesyr.

Jag har stora förhoppningar om att den utredning som är tillsatt kommer med ännu fler och viktiga förslag på förändringar för att effektivisera tillståndprocesserna, men trovärdigheten är inte speciellt hög. Kjell-Arne Ottosson, hur stora förhoppningar ska jag egentligen ha om att det kommer bra förslag från regeringen?

Anf. 46 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik:

Fru talman! Tack, Joakim Järrebring, för frågan! Jag har noterat i Joakim Järrebrings anföranden och i de repliker han har haft hittills att svansföringen har varit ganska hög. Jag kan också notera att vi har ett antal tillkännagivanden i dessa frågor när det gäller effektivare tillståndprocesser och snabbspår, alltså att göra det snabbare och mer effektivt just för att vi ska nå dit som jag tror att vi bägge vill nå.

Det tidigaste som jag kunde hitta är från 2016. Vi gjorde jättemånga tillkännagivanden under mandatperioden 2018–2022. Det var en period då Joakim Järrebrings parti satt i regering tillsammans med Miljöpartiet. Varför gjordes inte de här förändringarna när ni själva satt vid makten, Joakim Järrebring? Det fanns ju beslut i Sveriges riksdag om att det skulle göras. Ni hade möjlighet att tillsätta utredningar, men det tog väldigt lång tid innan det faktiskt hände något.

När vi sedan tog över såg vi att vi var tvungna att ge ett tilläggsdirektiv till den miljöprövningsutredning som vi hanterar delar av i dag. Samtidigt

var vi tvungna att ha en helt ny utredning för att ta ett betydligt större grepp om frågan.

Frågan är alltså snarare: Varför gjorde inte ni något under de åtta år som ni satt i regering senast, när ni hade möjlighet? Var det möjligtvis så att ni inte kom framåt för att det var olika syn mellan regeringspartierna, eller var det andra delar som gjorde att det bara blev tillkännagivanden och ingen leverans?

Anf. 47 JOAKIM JÄRREBRING (S) replik:

Fru talman! Huruvida jag har hög svansföring eller inte kanske jag lämnar därhän.

Det är klart att dessa frågor är oerhört angelägna. Om man lyssnade på mitt anförande tidigare hörde man att vi har en väldigt tuff situation i Sverige. Vi har hög arbetslöshet. Vi har låg tillväxt. Vi bommar våra miljömål. Det krävs att man är aktiv. Det är det jag vill förmedla.

Sedan börjar det bli ganska tröttsamt att lyssna på en regeringsföreträdare som hela tiden vill blanda bort korten och säga: Ja, men ni då. Nu är det faktiskt Kristdemokraterna som sitter i regeringsställning. Oppositionens uppgift är att granska, peka på brister och efterfråga riktiga lösningar.

Men min fråga kvarstår. Vi kan utvärdera vad regeringen har gjort för att effektivisera tillståndprocesserna, med för låga anslag till berörda myndigheter och med en bommad möjlighet att se till att ändringstillstånd blir huvudregel på riktigt. Hur stor trovärdighet finns hos regeringen, och hur stora förväntningar ska alla som lyssnar på debatten ha på de förslag som förhoppningsvis kommer att komma från regeringen när denna utredning är färdig?

(Applåder)

Anf. 48 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik:

Fru talman! Det är väl ingen tvekan om att Joakim Järrebring och undertecknad är helt eniga om att detta är angelägna frågor där det måste hittas lösningar. Det är just därför som vi är aktiva och som vi tar vidare steg. Ni mäktade ju inte med att göra det när ni satt i regering, Joakim Järrebring.

Joakim Järrebring lyfter upp skillnaden mellan majoritet och opposition i fråga om arbetsuppgifter. Det är helt rätt. Vi försökte när vi satt i opposition. Men då hände det ingenting. Därför måste vi göra ändringarna nu när vi är i majoritet. Det är nu vi har chansen. Det var därför som vi gav ett tilläggsdirektiv till utredningen. Det är därför som vi har tillsatt en ny utredning – för att ta ett helhetsgrepp. Det handlar inte minst om ett helhetsgrepp där man faktiskt får lov att röra miljöbalken.

I direktiven till den utredning som vi debatterar i dag var det nämligen väldigt tydligt att man satte upp fårnät, elstängsel och allt möjligt just för att utredningen inte skulle gå in och röra formella krav i miljöbalken, vilket faktiskt behövs om vi ska komma framåt. Detta ville inte den förra regeringen, och därför stängslade man verkligen in det. Sedan kan vi fråga oss varför de inte ville det. Det är nämligen där vi har möjlighet att ta de beslut som gör skillnad på riktigt.

En annan sak som gör skillnad på riktigt, som Joakim Järrebring hade uppe i sin replik, är detta med ekonomin. Det är just därför som vi nu av-sätter ytterligare pengar i budgeten till länsstyrelser, till Sveriges domsto-

lar, till Naturvårdsverket och till Havs- och vattenmyndigheten. Det gör vi just för att vi ska komma snabbare fram i dessa frågor vad gäller tillståndprocesser. Vi är aktiva och avsätter mer medel för att man ska komma snabbare fram även där. Det handlar alltså inte bara om lagstiftning. Vi har tagit delar av det steget, och vi är på väg att ta längre steg. Samtidigt avsätter vi mer pengar för att de som sedan ska hantera det hela ska kunna göra det på ett snabbare och mer effektivt sätt. På det viset är man aktiv i miljöpolitiken.
(Applåder)

Anf. 49 ANDREA ANDERSSON TAY (V):

Fru talman! Vänsterpartiet är positivt till att förenkla och effektivisera regelverk för att möta klimatkrisens utmaningar och förbättra förutsättningarna för företag. Men vi kan inte gå med på beslut som riskerar att försvaga miljöskyddet. Syftet med miljölagstiftningen är i grund och botten att skydda vår hälsa och möjligheterna för våra efterkommande att leva goda liv, och det ska fortsatt värnas.

Regeringens proposition har i stora delar sin grund i Miljöprövningsutredningens betänkande. Men propositionen saknar det helhetsgrepp som betänkandet har och innehåller bara delar av utredningens förslag. Vi i Vänsterpartiet ställer oss bakom flera av förslagen i propositionen som vi tycker kan bidra till att göra vårt nuvarande provningssystem smidigare, men vi tycker också att det finns förslag här som kan försvaga vårt miljöskydd.

Det finns inget behov av att införa ett helt nytt system för förenklade och effektiva processer för miljötillstånd. Det bekräftas också av regeringen i propositionen att statistiken visar att de flesta mål och ärenden handläggs i tid. Statistiken visar även att den absoluta majoriteten av verksamhetsutövarna får tillstånd. Bara 3 procent av ansökningarna vid mark- och miljödomstol under åren 2020–2021 fick avslag.

Det finns i nuvarande lagstiftning möjlighet att vid ändring av miljöfarlig verksamhet få tillståndet begränsat till att enbart avse ändringen. Ett sådant tillstånd kallas ändringstillstånd. I praktiken får många verksamhetsutövare redan i dag ändringstillstånd, vilket innebär mindre omfattande underlag vid prövning än om hela verksamheten prövas.

Regeringen föreslår i propositionen att huvudregeln ska vara att ett tillstånd ska begränsas till att enbart avse ändringen. Det förslaget bygger på Miljöprövningsutredningens, med skillnaden att utredningen anser att ett sådant förslag bara ska införas under förutsättning att det införs krav på obligatorisk omprövning av domar och beslut för att miljöfarliga verksamheter ska få moderna miljövillkor.

Naturvårdsverket framhåller detta i sitt remissvar: När möjligheten till begränsade ändringstillstånd infördes 2005 underströk lagstiftaren vikten av att äldre tillstånd uppdaterades aktivt, och man såg framför sig att alla tillstånd och villkor skulle ha anpassat sig till miljöbalkens krav senast 2015. Så har inte blivit fallet. Naturvårdsverket föreslår att moderna miljövillkor ska avse att tillståndets villkor eller bestämmelser till skydd för människors hälsa eller miljön har bestämts genom en dom eller i ett beslut som inte är äldre än 20 år.

Vänsterpartiet delar de invändningar som Naturvårdsverket och miljöorganisationer har lyft mot att införa enklare regler för ändringstillstånd

Prot. 2024/25:21
23 oktober

*Steg på vägen mot
en mer effektiv
miljöprövning*

trots att krav på moderna miljövillkor för miljöfarliga verksamheter inte har införts. Vi är alltså inte emot enklare regler för ändringstillstånd, men det förutsätter att krav på moderna villkor och tillstånd införs samtidigt.

För att ta hänsyn till teknikutveckling och ett nytt kunskapsläge om klimat, miljö och människors hälsa är 20 år en rimlig avvägning. Majoriteten av alla tillstånd till miljöfarlig verksamhet och vattenverksamhet som finns i dag gäller för evigt, och det finns många verksamheter som drivs med stöd av tillstånd som meddelats enligt 1969 års miljöskyddslag. Jag tror att Sverige kan bättre än så. Därför yrkar jag bifall till reservation 5.

Utöver förslaget om ändringstillstånd föreslår regeringen att man ska kunna förlänga giltigheten för ett gällande tillstånd för miljöfarlig verksamhet eller vattenverksamhet eller ett gällande Natura 2000-tillstånd i tre år. Vi menar att det förslaget kan innebära ett försvagat miljö- och hälso-skydd. I praktiken kan det försvaga verksamhetsutövarens ansvar för att i god tid ansöka om ett nytt tillstånd innan det gällande löper ut. Det finns risk att förlängning blir en ny norm. Konsekvensen kan bli att tillståndsmyndigheten inte ges möjlighet att uppmärksamma att mycket ny kunskap har tillkommit sedan verksamheten en gång fick tillstånd. Vi föreslår därför att det förslaget i propositionen avslås.

(Applåder)

Anf. 50 ELIN NILSSON (L):

Fru talman! Onödig byråkratisk överbyggnad och krångliga regelverk med – rätt ofta – oklart syfte främjar inte en positiv samhällsutveckling. Det är något de flesta håller med om – det har vi hört här i dag. Detta är något som många delar av svensk offentlig förvaltning brottas med. Det kan jag, med många år inom statligt verk i bagaget, konstatera. Detta är tyvärr något av ett signum för svensk byråkrati.

Långa handläggningstider och regelverk som är svåra att överblicka gör faktiskt ingen glad. Det är definitivt inte till nytta för någon, och det är inte heller till fördel för staten som arbetsgivare i en tid av kompetensbrist. Vi behöver använda skattemedel och statsanställdas tid klokt och resurseffektivt, för vi har som bekant varken en bottenlös kassakista eller obegränsat med arbetskraft.

Fru talman! Att frustrationen när det gäller just miljöbalkens tillståndsprocesser är påtaglig står klart efter att vi har hört debatten här i dag. Det är inte på något sätt en nyhet. Det är en bild jag delar. Här finns ett jobb att göra.

Den proposition som vi nu hanterar är ett litet steg i rätt riktning. Vi behöver ett modernt, effektivt och förutsägbart regelverk. Miljöbalkens tillståndsprocesser behöver förenklas och effektiviseras för att industrins omställning ska kunna skyndas på, välståndet öka och utsläppen minska snabbare. Hinder måste rivas för att klimatomställningen ska kunna skyndas på.

Åtgärder för att förenkla och förkorta tillståndsprocesserna är helt nödvändiga för att Sverige ska klara den gröna omställningen. Det är också viktigt för svenska företags konkurrenskraft och för att locka och behålla investeringar i Sverige. Många företag, stora som små, vittnar om att tillståndsprocesserna är ett stort hinder när man vill ställa om sin verksamhet. Onödigt krångliga, oförutsägbara och långdragna miljöprövningar fördröjar och försvårar investeringar, vilket ofta leder till att de inte alls blir av.

Det är ett problem för den svenska konkurrenskraften, det är ett problem för samhället, tillväxten och vår gemensamma välfärd och det är ett problem för klimatomställningen. Det hämmar och fördröjer också den kraftiga utbyggnad av fossilfri elproduktion som vi behöver för att få tillräckligt med energi för elektrifieringen och industriexpansionen.

Sverige har och ska fortsätta att ha en stark miljölagstiftning, men för att stärka konkurrenskraften måste tillståndsprocesserna bli enklare och mer effektiva. Nu tar vi ett litet steg i rätt riktning, och det är bra för Sverige. Och mer kommer. Den här regeringen är dedikerad till att förenkla de här processerna.

(Applåder)

Anf. 51 JOAKIM JÄRREBRING (S) replik:

Fru talman! Tack, Elin Nilsson, för anförandet! Jag är övertygad om att Liberalerna på riktigt har ett stort engagemang när det gäller både klimat- och miljöfrågor.

När det kommer till att effektivisera tillståndsprocesserna har jag i ett tidigare replikskifte pekat på att regeringen inte gör tillräckligt när det gäller resurser till de myndigheter som är involverade i processerna. Även om man i den här budgetpropositionen tillskjuter mer medel har man inledningsvis den här mandatperioden dragit ned kraftigt, och vi har fortfarande lägre anslag till berörda myndigheter än vad vi hade när regeringen tillträdde.

Jag funderar på om det kanske är Sverigedemokraternas bristande engagemang i klimatomställningen som ligger bakom de brister som jag har pekat på i den förda politiken, eller om det rent av är så att Sverigedemokraterna sätter käppar i hjulet och hindrar regeringen att driva den politik som krävs.

Min fråga är därför: Är Liberalerna och Elin Nilsson verkligen nöjda med vad regeringen har åstadkommit på området hittills?

Anf. 52 ELIN NILSSON (L) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten, för frågorna!

Vi har precis gått igenom en svår ekonomisk tid. Vi har drivit en budgetrestriktiv politik som nu gör att vi ser slutet på den stegrade inflationen och äntligen ser ljusare tider framför oss, om än fortsatt med mörka moln på himlen av många skäl.

Vårt engagemang i den gröna omställningen och klimatfrågan är starkt, och det finns en stark vilja i regeringsunderlaget, i Tidöpartierna, att få ordning på just tillståndsprocesserna. Här jobbar vi effektivt, dedikerat och engagerat för att nå fram till mer effektiva tillståndsprocesser, något som är mycket viktigt.

Anf. 53 JOAKIM JÄRREBRING (S) replik:

Fru talman! Tack, Elin Nilsson, för svaret!

Det är klart att vi har en tuff ekonomisk period bakom oss. Det är fortfarande tufft för många hushåll, framför allt för dem med låga inkomster som behöver vända och vrida på varje slant.

När det kommer till anslagen till de berörda myndigheterna måste jag ändå fråga om prioriteringarna. Med 60 miljarder i reformutrymme lägger regeringen ungefär en tredjedel på att sänka skatterna för dem med högst

inkomster. Man hade kunnat prioritera annorlunda och se till att berörda myndigheter fick de anslagsnivåer som krävs för att kunna effektivisera tillståndsprocesserna på riktigt.

Jag undrar därför om ledamoten har någon tanke eller något resonemang kring dessa prioriteringar.

Anf. 54 ELIN NILSSON (L) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten Järrebring, för frågan!

En viktig liberal princip, som vi tidigare har haft stor samsyn om med andra partier här i riksdagen, är att man ska ha hälften kvar av det man har tjänat. Nu är vi på väg dit igen, och det är vi mycket nöjda och glada över.

När det gäller de ekonomiska anslagen och hur man fördelar pengar i statsbudgeten gör omvärldsläget att vi behöver fokusera väldigt mycket på försvaret. Vi har en situation i Sverige med svår organiserad brottslighet som vi behöver agera emot. Det kräver också mycket pengar. Det kostar väldigt mycket och kräver enorma resurser att komma till rätta med otryggheten i Sverige. Vi behöver också lägga väldigt mycket pengar på skolan. Det har vi prioriterat i årets budget, och det gör att man får flytta anslag från andra ställen.

Sedan vill vi såklart alltid göra mer på klimatomställningens område, och det jobbar vi också på. Det vi går fram med nu är ett litet men ändå viktigt steg på vägen för mer effektiva tillståndsprocesser. Mer kommer!

Anf. 55 ELIN SÖDERBERG (MP) replik:

Fru talman! Tack, Elin Nilsson, för anförandet!

Det är väl känt att Liberalerna brukar lyfta EU och vikten av EU-samarbetet. Därför vill jag fråga hur Liberalerna ser på Sveriges roll i EU-samarbetet.

Från Miljöpartiets sida har vi länge varit stolta över att Sverige har kunnat vara en drivkraft för att öka och förstärka hållbarhetsarbetet inom Europeiska unionen. På så sätt har de framsteg vi gör i Sverige gett större effekt både när det gäller att hejda klimatförändringarna och när det gäller att se till att förbättra miljön. Vi har kunnat trycka på och växla upp arbetet inom unionen.

Mot bakgrund av det blir jag bekymrad när regeringen i den utredning som nu pågår om tillståndsprocesser har som första punkt att försöka lägga miljökraven eller miljöarbetet i Sverige på EU:s miniminivå. Det skulle göra att Sverige förlorade kraften att visa på att bättre hållbarhetsarbete gynnar samhället och näringslivet och på så sätt kraften att driva på och växla upp arbetet i EU.

Jag vill därför fråga ledamoten hur Liberalerna ser på Sveriges roll i EU och hur man ser på det utredningsdirektiv som man har tillsatt kopplat till tillståndsprocesserna om att lägga Sveriges miljökrav på EU:s miniminivå. Hur påverkar det hållbarhetsarbetet i Sverige?

Anf. 56 ELIN NILSSON (L) replik:

Fru talman! Tack för frågan, ledamoten Söderberg!

Det stämmer att vi värnar det europeiska samarbetet och gärna ser att Sverige har en framträdande roll i ett brett spektrum av frågor, dels i kampen för att stötta Ukraina, dels i miljö- och klimatarbetet. Det visade vi kanske inte minst under det svenska ordförandeskapet, där den svenska

liberala ministern var med och drev på för att få viktiga lagstiftningspaket på plats. Vi behöver vara med och driva på den europeiska politiken i rätt riktning.

När det gäller den utredning ledamoten hänvisar till ser vi behoven av mer effektiva tillståndprocesser, och vi ser också problemet med nuvarande system. Vi behöver titta på frågan brett. När utredningen redovisas får vi ta hem och granska förslagen och se hur vi går vidare. Men att det krävs ganska stora förändringar på miljötillståndssidan är tydligt och klart.

Anf. 57 ELIN SÖDERBERG (MP) replik:

Fru talman! Tack, Elin Nilsson, för svaret!

Det är glädjande att höra att Liberalerna vill driva på, sätter en stolthet i det som liberala ministrar gjort kopplat till miljö och klimat på EU-nivå och vill jobba i den riktningen. Problemet, som jag ser det, är att regeringen som helhet har röstat nej till eller motarbetat flera förslag från EU-kommissionen på miljö- och hållbarhetsområdet. Liberalerna sitter i regering tillsammans med Moderaterna, som i EPP-gruppen i EU har infört – eller föreslagit – ett moratorium mot miljölagstiftning, vilket totalt skulle stoppa EU:s framåt drivande syfte när det gäller miljöarbete. Nu senast ställde man sig också bakom en dubblering av strömmingsfiskekvoterna.

På en lång rad områden har Sverige inte drivit på för miljö och klimat i EU – vilket ledamoten ger uttryck för att man vill göra. Vad gäller till exempel Fit for 55-paketet, som till vissa delar infördes under det svenska ordförandeskapet, bedriver regeringen – där Liberalerna valt att samarbeta med Moderaterna, Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna – en politik som gör att Sverige är på väg att missa EU-åtagandena på klimatområdet. Därmed saboterar man för EU:s gemensamma klimatmål och åtaganden enligt Parisavtalet.

Frågan – som kanske nu blir bredare – är varför Elin Nilsson och Liberalerna vill samarbeta i en konstellation som uppenbarligen går i en annan riktning än Liberalerna säger att de vill. Tidigare har man ju samarbetat i konstellationer där vi faktiskt har drivit på EU-politiken på klimat- och miljöområdet.

Anf. 58 TREDJE VICE TALMANNEN:

Jag påminner om ämnet för debatten.

Anf. 59 ELIN NILSSON (L) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten, för frågan! Jag ska försöka hålla mig till ämnet för dagens debatt men vill ändå kort bemöta det ledamoten sa.

Vi tar ansvar för Sverige. Vi har ett avtal där vi hanterar en lång rad samhällsproblem som behöver behandlas och hanteras, och det gör vi nu. Det är jag stolt över.

När det gäller fiskekvoterna kan jag inte underlåta att ta tillfället i akt och bemöta det ledamoten sa om fiskeförhandlingarna som just blivit klara. Vi har varit med i regeringen och drivit på för den mest restriktiva linjen på många år. Den hade man som utgångspunkt när man förhandlade i rådet. Om jag är nöjd med utfallet, dubblade kvoter? Absolut inte. Det är inte det Östersjön behöver.

Prot. 2024/25:21
23 oktober

*Steg på vägen mot
en mer effektiv
miljöprövning*

Anf. 60 STINA LARSSON (C):

Fru talman! Dagens debatt handlar om miljöprövning och tillståndsprocesser. Området kan tyckas vara byråkratiskt, men det är absolut viktigt för vår framtid. Tillståndsprocesserna för industri och infrastruktur behöver bli mer effektiva och förutsägbara. Vi har alla sett hur viktigt det är med ett system som både skyddar vår miljö och ger företag möjlighet att växa och bidra till en hållbar utveckling.

Sverige har naturresurserna, innovationerna och entreprenörskapet för att gå vinnande ur den omställning som kan fortsätta att skapa jobb och tillväxt. Men det stupar ofta på en sådan till synes enkel sak som tillstånd.

Fru talman! Regeringens förslag är ett steg i rätt riktning. Men låt oss vara tydliga med att det inte räcker. Vi behöver följa upp och se vilken effekt dessa förslag får. Vi måste också vara beredda att göra mer. De resurser och insatser som finns till den gröna omställningen har skurits ned, och det drabbar både vår miljö och vår ekonomi.

Jag och Centerpartiet anser att regeringen under mandatperioden tydligt har visat att klimatet inte är en prioriterad fråga. Man har skurit ned på viktiga stöd som bidrar till omställningen. Näringslivet har klart och tydligt sagt att de vill ha mindre hinder för att investera i den i gröna omställningen. Vi måste se till att riva dessa hinder, och det är hög tid att vi sätter igång. Trots den uttalade prioriteringen att förenkla är detta försenat. Det har tagit två år för regeringen att ta fram detta, och nu behöver vi snabba på processen ytterligare.

Fru talman! En av de största bristerna i vår nuvarande lagstiftning är att den inte väger in klimatnytta på ett tillfredsställande sätt. Miljöbalken behöver reformeras för att vi ska kunna ta hänsyn till den positiva klimatpåverkan som nya projekt kan ge. Vi måste också se till att myndigheternas arbete är samordnat så att företagen vet vad som gäller och kan planera sina investeringar.

Centerpartiet vill se handling här och nu. Vi föreslår att regeringen tillsätter en tillståndsberedning. Beredningen ska fungera likt Forsvarsberedningen och jobba nära statsråd och expertmyndigheter för att under maximalt ett år lösa de största problemen som företagen upplever. Den borde bland annat hantera frågor såsom vilken myndighet som ska bli vägen in för samtliga tillståndsfrågor och om det ska tillsättas särskilda team för klimatprojekt över vissa belopp, som då kan lotsas genom den administrativa hanteringen. Syftet med en parlamentarisk beredning är att säkerställa att det finns god förankring och långsiktig majoritet för förslagen i riksdagen.

Vi ska också komma ihåg lokalsamhällena. Det är avgörande att se till att intäkter från exempelvis kraftproduktion och mineralutvinning stannar kvar där verksamheten bedrivs. Centerpartiet vill titta vidare på regionala skattebaser. De stärker inte bara ekonomin i dessa områden utan ger också en känsla av delaktighet och rättvisa.

Fru talman! Sammanfattningsvis vill jag säga att bristerna i vår lagstiftning och hur den implementeras inte bara hotar vår arbetsmarknad och ekonomi utan också våra möjligheter att göra skillnad i kampen mot klimatförändringarna. Det är dags att agera. Vi behöver fler och mer effektiva reformer för att säkra en hållbar framtid för både Sverige och vår planet. Detta lagförslag innebär små steg i rätt riktning. Det behövs dock betydligt större ändringar i lagstiftningen avseende tillståndsprocesser för att Sveri-

ges konkurrenskraft ska stärkas och den gröna omställningen ha en chans att lyckas. Genom bredare samverkan skulle vi kunna arbeta fram betydligt bättre lösningar än i det förslag vi har på bordet i dag.

Jag står bakom vårt särskilda yttrande och yrkar bifall till reservation 7.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 13.)

Prot. 2024/25:21
23 oktober

*Steg på vägen mot
en mer effektiv
miljöprövning*

§ 11 Riksrevisionens rapport om kortutbildade arbetssökandes övergång till reguljär utbildning

Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2024/25:AU3
Riksrevisionens rapport om kortutbildade arbetssökandes övergång till reguljär utbildning (skr. 2023/24:165) föredrogs.

*Riksrevisionens
rapport om kort-
utbildade arbets-
sökandes övergång
till reguljär utbildning*

Anf. 61 MAGNUS PERSSON (SD):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till förslagen i betänkandet.

En välfungerande arbetsförmedling är av central betydelse för arbetsmarknadens funktionssätt, bland annat genom att den bidrar till den matchning som är nödvändig för att förkorta arbetssökandes tid i arbetslöshet.

Riksrevisionens rapport lyfter fram att många kortutbildade arbetssökande står inför betydande hinder när det gäller att ta steget in i en reguljär utbildning. Dessa individer möter ofta utmaningar som brist på vägledning, ekonomiska svårigheter och sociala hinder som kan göra det svårt att påbörja eller slutföra en utbildning.

Fru talman! När det gäller regeringens styrning av Arbetsförmedlingen i fråga om insatser för att öka kortutbildade arbetssökandes deltagande i reguljär utbildning kan vi utifrån granskningen konstatera att den varit otydlig, bland annat på grund av att uppdragen i regleringsbrevet varierat över tid och för att satsningarna på kortutbildade ibland inte gått till rätt målgrupp. Kritiken från Riksrevisionen är alltså delvis befogad.

Det viktiga är dock att komma ihåg att många av de här problemen är problem som man har ärvt av tidigare regeringar, som helt enkelt inte har haft den koll på Arbetsförmedlingen som de borde.

Fru talman! Liksom utskottet noterar vi att regeringen har vidtagit flera åtgärder med anledning av Riksrevisionens iakttagelser och granskning, vilket vi i Sverigedemokraterna välkomnar och även nämner i vårt särskilda yttrande i ärendet. Därefter har regeringen även aviserat åtgärder för att bland annat förbättra Arbetsförmedlingens kontrollföresättningar, fru talman. Detta visar att regeringen engagerar sig i och tar problemen i frågan på allvar. Det har varit avgörande för Sverigedemokraternas val att inte följdmotionera under dagens punkt.

Vi följer givetvis utvecklingen noga och kommer att återkomma i andra sammanhang om det krävs ytterligare åtgärder för att förbättra styrningen av Arbetsförmedlingen när det gäller arbetssökande som är i behov av utbildning.

Anf. 62 SERKAN KÖSE (S) replik:

Fru talman! Tack för ditt anförande, Magnus Persson!

Jag måste bara säga att det är lite märkligt att vi står här med den högsta arbetslösheten på decennier och att ordföranden för arbetsmarknadsutskottet inte nämner det med ett ord. Han säger inte heller någonting om läget på arbetsmarknaden.

Vi har en ökande arbetslöshet, och vi har ökande varsel. I detta läge kan man konstatera att Sverigedemokraterna är med och tar bort studiestartsstödet och sänker a-kassan – åtgärder som Socialdemokraterna anser slår direkt mot dem som redan har det svårt. När jag ändå har möjligheten måste jag ställa frågan hur Magnus Persson ser på möjligheten för långtidsarbetslösa, unga eller personer med kort utbildning att få chansen när SD är med och drar ned på de resurser som ger unga kortutbildade möjlighet att få ett jobb.

Fru talman! Jag är inte förvånad, men det är som sagt djupt oroande att den ansvarige för arbetsmarknadspolitiken, Magnus Persson, inte adresserar de här utmaningarna och de strukturella problemen. I stället kan vi konstatera att man skyller väldigt mycket på den förra regeringen och på Arbetsförmedlingen. Nu när man ändå har haft möjlighet att styra tillsammans med regeringen i två år hade jag ändå förväntat mig lite mer av utskottets ordförande. Jag hade förväntat mig att han skulle säga någonting om läget på arbetsmarknaden, situationen på Arbetsförmedlingen och om att man väljer att ta bort möjlighet och verktyg för de människor som behöver det som mest i dag.

Jag skulle alltså väldigt gärna vilja höra utskottets ordförande säga någonting om detta.

Anf. 63 MAGNUS PERSSON (SD) replik:

Fru talman! Det är inte det vi debatterar i dag, utan i dag debatterar vi en skrivelse. Men visst kan jag nämna några ord om det; det är inga problem.

Studiestartsstödet är en fråga som ligger i utbildningsutskottet. Jag väljer att inte beröra den, för den bereds och hanteras i utbildningsutskottet. Den frågan får de hantera.

När det gäller den höga arbetslösheten vet alla att vi har lågkonjunktur i Sverige just nu. När det gäller långtidsarbetslösheten vet vi att den beror på att vi har en importerad arbetslöshet i Sverige genom den enormt stora invandring till Sverige som Socialdemokraterna till stor del är skyldiga till, och nu när vi har en lågkonjunktur visar sig problemen.

Under en högkonjunktur kan man gömma undan människor i en massa arbetsmarknadsåtgärder, och då syns det inte. Då diskuterar man inte frågan. Men nu finns det inte företag som kan ta emot personer i exempelvis arbetsmarknadsåtgärder med mera. Facken säger nej till de nya etableringstjänsterna, till exempel. De säger: Vi tar inte emot på arbetsplatserna – vi varslar människor, och då tar vi inte emot personer. Det är alltså fackförbunden som säger nej till det, vilket är jättelätt att ta reda på.

När det gäller Arbetsförmedlingen: Äntligen börjar det bli lite styrning i den här myndigheten, vilket inte har funnits tidigare. Socialdemokraternas lösning har alltid varit att säga ”Gör vad ni vill!” och skyffla in mer pengar. Man har inte ställt krav på förmedlingen. Nu ställer vi krav på vad Arbetsförmedlingen ska göra och inte göra, och det ger bra resultat.

I utskottet nu senast lyssnade vi till generaldirektören om hur de kommer att jobba framöver.

Under Socialdemokraternas tid vid makten fanns det ju inte att man ställde några krav på Arbetsförmedlingen över huvud taget. Det var det som bidrog till att det blev den mest impopulära myndigheten i hela Sverige – den som hade lägst förtroende av alla. Det var för att man inte ställde krav på myndigheten, men nu ändrar vi på det.

Anf. 64 SERKAN KÖSE (S) replik:

Fru talman! Jag tackar för svaret. Det var ändå ett intressant svar, faktiskt – allt är sossarnas fel, allt är myndighetens fel och Sverigedemokraterna tänker inte ta något ansvar. Allt är också invandrarnas fel; vi har för många invandrare.

Låt oss konstatera, fru talman, att vi har 360 000 arbetslösa i dag. Regeringen säger själv att arbetslösheten är den högsta på decennier om vi bortser från pandemin. I går gick Northvolt ut med att man varslar över 800 arbetare. Redan tidigare har man varslat över 300. Det är inte riktigt ett svar att skylla på invandrare. Nu varslas människor. Vi har byggnadsarbetare som varslas, och vi har byggföretag som går i konkurs.

Jag hade förväntat mig att Sverigedemokraterna skulle ta ansvar – man har ändå varit med och styrt arbetsmarknadspolitiken i två år – och peka på hur Sverigedemokraterna tänker agera för att se till att de 360 000 människor som är arbetslösa i dag, oavsett bakgrund, får stöd och insatser. Det Sverigedemokraterna gör är att ta bort en utbildningsmöjlighet för väldigt många, det vill säga korttidsstudiestödet. Den frågan hänvisar Magnus Persson till ett annat utskott. Man sänker a-kassan och försämrar villkoren för människor som kommer att bli arbetslösa, vilket Sverigedemokraterna före valet ganska heligt lovade att man inte skulle göra.

Frågan kvarstår alltså: Vad tänker Sverigedemokraterna göra för alla de människor som väntar på åtgärder och insatser nu när man tar bort möjligheterna till korttidsstudiestöd och sänker a-kassan? Lägg inte ansvaret på någon annan, Magnus Persson – du är ordförande för arbetsmarknadsutskottet och är med och styr arbetsmarknadspolitiken! Jag skulle gärna vilja höra hur man ser på dessa nedskärningar i arbetsmarknadspolitiken och hur man tänker agera för att se till att alla dessa arbetslösa människor kan känna en viss trygghet i att de får möjlighet till stöd.

Anf. 65 MAGNUS PERSSON (SD) replik:

Fru talman! Jag ska uppdatera Serkan Köse: Jag är inte med och styr arbetsmarknadspolitiken, för arbetsmarknadspolitiken förhandlas inte inom Tidösamarbetet. Jag önskar att det hade varit så, för då hade det nog hänt betydligt mer.

Vi ser dock att regeringen satsar betydligt mer på exempelvis yrkesutbildningar. Vi ser hur man ska öka samarbetet med företagen och kommunerna för att utbilda på plats på företagen, vilket vi anser är väldigt viktigt.

Sedan måste man se helheten: Vi har en lågkonjunktur. Nu lyfts Northvolt fram här, och ja, det är en satsning som kollapsade. Många flaggade för att det inte skulle hålla, och det gjorde det absolut inte. Vad gäller den gröna omställningen ser vi nu att LKAB drar tillbaka enorma satsningar, vilket redovisades i dag. Man tror nämligen inte på det. Vi ser – det nämnde Serkan Köse inte – att Huskvarna varslar 400 personer i dag, på grund

Prot. 2024/25:21
23 oktober

*Riksrevisionens
rapport om kort-
utbildade arbets-
sökandes övergång
till reguljär utbildning*

av digitalisering och att man flyttar tillverkningen till andra ställen. Det händer ganska mycket, och de lätta jobben finns inte kvar. Det är bara att beklaga.

Jag tror dock att vi kan vända detta. Men de höga arbetslöshetssiffrorna beror på den tidigare förda politiken. Vi har i dag väldigt många långtidsarbetslösa som på grund av en lågkonjunktur flyttas ännu längre från arbetsmarknaden. De kommer att bli ett fortsatt problem att få in på arbetsmarknaden. Tidigare regeringar har blundat för dessa personer och hur man ska få dem i sysselsättning. Man har skyfflat in dem i åtgärder, men nu finns inte de åtgärderna att tillgå eftersom företagen inte har möjlighet att tillgodose behovet. Det är vad det handlar om, och då måste man titta på andra lösningar.

Jag tycker faktiskt att regeringen tittar på andra lösningar, som att effektivisera myndigheter med mera – hela den biten – i stället för att bara skyffla runt folk i åtgärder som inte genererar någonting. Vi ser till exempel i Socialdemokraternas budget att man lyfter extratjänsterna. Dem vill man ha tillbaka som en viktig arbetsmarknadsåtgärd. Men alla vet ju att de bara utnyttjas i socialdemokratiskt styrda kommuner, där de missbrukas för att gömma undan folk i statistiken. Så vill vi inte ha det.

Den här regeringen och Sverigedemokraterna vill vara tydliga och öppna med de problem som finns. Vi försöker inte gömma dem.

Anf. 66 SERKAN KÖSE (S):

Fru talman! Jag måste ändå säga att läget på svensk arbetsmarknad är oroväckande. Det är faktiskt lite tråkigt att vi bara är tre anmälda talare till en debatt om en så viktig fråga. Jag ville inleda med att understryka detta. Det är ännu tråkigare att ingen från Liberalerna är här, med tanke på att man är med och styr arbetsmarknadspolitiken och leder Arbetsmarknadsdepartementet. Jag vill ändå ha det sagt, fru talman.

Inledningsvis vill jag yrka bifall till våra reservationer i betänkandet, fru talman.

En av de mest grundläggande principerna för oss socialdemokrater är att alla som kan arbeta ska arbeta. Vi tror på en arbetsmarknad där alla oavsett bakgrund får möjlighet att bidra och försörja sig själva, men för att detta ska bli verklighet måste människor få de verktyg och den utbildning som krävs för att de ska lyckas.

Det är här Riksrevisionens rapport lyfter fram ett allvarligt problem: Endast 30 procent av de kortutbildade som anvisas till reguljär utbildning påbörjar sina studier. Detta visar tydligt att systemet inte fungerar som det borde.

Fru talman! Vi socialdemokrater anser att den som bedöms behöva utbildning för att bli anställbar ska genomgå utbildning. Riksrevisionen menar att träffsäkerheten i anvisningarna måste förbättras. Det är en uppfattning vi socialdemokrater delar.

Arbetsförmedlingen behöver ta ett större ansvar för att bättre matcha individer till rätt utbildningar, med fokus på de bristyrken som finns på arbetsmarknaden i dag. Det handlar inte bara om att skicka människor till utbildningar utan även om att säkerställa att dessa utbildningar faktiskt passar individens specifika förutsättningar och behov. Dessutom måste stödet för att arbetslösa ska ta sig in på en utbildning utökas.

Fru talman! Regeringen har lagt fram ett förslag om att avveckla studiestartsstödet. Till skillnad från regeringen och Sverigedemokraterna vill vi i stället reformera studiestartsstödet och göra det tillgängligt för fler. Om man sänker den nuvarande gränsen på sex månaders arbetslöshet – precis som vi gjorde under pandemin – kan fler börja studera snabbare och därmed få en kortare tid i arbetslöshet. Det här handlar om att ge människor de verktyg de behöver för att återvända till arbetsmarknaden, inte om att försvåra för dem.

Fru talman! Många kortutbildade och långtidsarbetslösa känner osäkerhet inför att börja studera, och här har Arbetsförmedlingen en nyckelroll. Myndigheten måste ge tydlig information om vilka försörjningsmöjligheter som finns, exempelvis studiestartsstöd och CSN-lån. Genom bättre vägledning kan fler våga ta steget till utbildning och förbättra sina chanser att få ett jobb.

Men vad gör regeringen? I stället för att stärka de verktyg som hjälper människor att komma i arbete ser vi att regeringen går åt motsatt håll. Vi hör ofta företrädare för högerpartierna tala om arbetslinjen, men har de verkligen förstått vad som krävs för att göra den till något mer än bara ett slagord? Det känns som om högern har dammat av en gammal lp-skiva från Alliansens dagar – samma retorik snurrar om och om igen, och den är lika tom på innehåll nu som då. I stället för att göra arbetslinjen till ett verkligt verktyg för att hjälpa människor in i arbete har man gång på gång dragit ned på resurserna till Arbetsförmedlingen och den aktiva arbetsmarknadspolitiken. Högerns arbetslinje är full av ord men tom på handling.

Fru talman! Läget på den svenska arbetsmarknaden är oroväckande, för att inte säga alarmerande. Vi har i dag 360 000 människor som är arbetslösa. Bortsett från pandemin är det den högsta arbetslösheten på tio år, enligt regeringen. Sveriges a-kassors senaste siffror visar att nästan 150 000 människor nu får ersättning från a-kassan. Det är en ökning med 34 procent jämfört med samma period förra året. Hittills i år har 5,6 miljarder kronor betalats ut från a-kassan, vilket är en ökning med 43 procent. Dessa rekordstora utbetalningar visar tydligt hur allvarlig situationen är på svensk arbetsmarknad.

Vad är då regeringens svar? Jo, trots detta väljer regeringen med stöd av Sverigedemokraterna att införa en kraftig avtrappning av a-kassan efter 100 dagar. Detta är ett hårt slag mot de arbetslösa, särskilt mot dem som har svårt att snabbt komma tillbaka till arbetsmarknaden. Denna förändring riskerar att skapa ännu större ekonomisk otrygghet för de arbetslösa, samtidigt som den inte adresserar de strukturella problem vi har i dag på svensk arbetsmarknad.

Fru talman! Finanspolitiska rådet har också varnat för denna politik. De har påpekat att nedskärningar av arbetslöshetsersättningen riskerar att leda till ökad ekonomisk ojämlikhet. Rådet betonar att arbetsmarknadens utmaningar kräver långsiktiga investeringar i utbildning och matchningsinsatser snarare än nedskärningar i skyddsnäten. Vi känner igen detta från tidigare högerstyren – man straffar dem som redan befinner sig i en svår situation i stället för att ge människor de verktyg och det stöd de behöver för att komma tillbaka till arbetsmarknaden.

Det här problemet blir ännu tydligare när vi tittar på utvecklingen inom industrin och byggsektorn. Samtidigt som arbetslösheten stiger ser vi en oroande trend med ett ökande antal konkurser och varsel. Under 2024 har antalet konkurser ökat nio månader i rad, och antalet varsel fortsätter att stiga. Trots detta förblir regeringen passiv och agerar inte. Propositionslistan är hittills tom, fru talman.

Vad gör då regeringen? Jo, man skär ned på de aktiva arbetsmarknads-politiska insatserna, som vi anser är viktigare nu än någonsin.

Varje gång högern har haft möjlighet att styra har de systematiskt urholkat arbetsmarknadspolitiken och lämnat dem som behöver arbetsmarknadspolitiken mest. Hittills har deras lösning varit att fortsätta med stora skattesänkningar för dem som tjänar mest. De tror någonstans att skattesänkningar automatiskt genererar fler jobb, men den krassa verkligheten är att även Finanspolitiska rådet säger denna politik. Rådet har varnat för att regeringens fokus på skattesänkningar – särskilt för höginkomsttagare – riskerar att underminera nödvändiga satsningar på arbetsmarknadspolitiken. Man har också påpekat att detta försvagar viktiga insatser för arbetslösa, såsom utbildning och kompetensutveckling, vilket gör det svårare att skapa långsiktigt hållbara lösningar på arbetsmarknaden.

Fru talman! Regeringens vägval är tydligt. Det handlar om fortsatta nedskärningar och skattesänkningar. Vi kan konstatera att detta inte löser de utmaningar som finns på svensk arbetsmarknad i dag.

Till skillnad från regeringen står vi socialdemokrater fast vid att utbildning och aktiva insatser är vägen framåt. Vi vill därför stärka Arbetsförmedlingen med de resurser som behövs för att man ska kunna fortsätta att ge människor det stöd de behöver. Vi vill också säkerställa att människor får rätt verktyg för att komma in på arbetsmarknaden.

Jag kan, avslutningsvis, konstatera att läget på svensk arbetsmarknad är oroväckande. Antalet varsel ökar. Exempelvis har, som jag nämnde, 840 arbetare och 338 tjänstemän nyligen varslats om uppsägning från Northvolt. Det behövs konkreta insatser för att människor ska få möjlighet att få ett arbete och inte fastna i långvarig arbetslöshet. Det handlar i det här fallet inte bara om att rädda jobb här och nu utan även om att rusta Sverige för framtidens arbetsmarknad. Vi behöver en aktiv arbetsmarknadspolitik, fru talman, som ger människor möjligheter och trygghet i omställning. Vi behöver inte den passivitet som den här regeringen står för. (Applåder)

Anf. 67 OLIVER ROSENGREN (M):

Fru talman! Arbetslinjen kan bli lägerelden i Sverige. Alla har inte en trygg familj eller bra barndomsvänner, men alla ska kunna få en riktigt fin arbetskamrat.

Där på verkstadsgolvet i Växjö möts Ahmed från Araby och Simon från Söder. De kanske inte alltid har samma lunchlåda, men de hittar riktigt bra rutiner för att byta däck snabbt. Det visar sig att de håller med varandra om att dieselpriiserna fortfarande är för höga, trots att vi både sänkt skatten och slopat den extra – extrema – reduktionsplikten. De kanske inte alltid kommer överens om vem som har bäst musiksmak, men det kan man väl leva med.

Där på verkstadsgolvet löser de många problem – inte bara för kunderna, eller för Ahmed och Simon, utan också för samhället. Människor lär sig svenska, skapar förståelse för varandra och för vad som gäller i vårt samhälle, får en egen inkomst och rekryteras kanske till V75-bolaget med kollegorna i stället för till gängkriminalitet. Jobb löser inte alla problem, men det är ingenting som blir sämre när Sverige jobbar.

Fru talman! Sverige är i en lågkonjunktur men har samtidigt tillväxt i flera sektorer. Det finns 75 000 lediga jobb hos Arbetsförmedlingen, men Sverige har 470 000 arbetslösa. Mer än hälften av dem har som mest grundskoleutbildning, och 170 000 saknar helt utbildning. Matchningsproblemen är allvarliga.

Människor utan utbildning har svårt att etablera sig på arbetsmarknaden och löper större risk att fastna i långvarig arbetslöshet. Det borde inte vara möjligt att vara långtidsarbetslös och utbildningslös i Sverige. Det är en sak att personer är mellan jobb en kortare tid; om man har god etablering på arbetsmarknaden ska man kanske inte tvunget sättas i skolbänken i första taget. Men om man helt saknar utbildning och dessutom har varit arbetslös en längre tid ska man utbilda sig.

Fru talman! Politiken har varit handfallen eller naiv. Samhällskontraktet, populärt sammanfattat som gör din plikt, kräv din rätt – notera ordningen – bygger på att den som är utan arbete anstränger sig för att bli anställbar, söker jobb och tar lediga jobb. När människor inte själva agerar måste det vara politikens ansvar att med drivkrafter och regler understödja arbetslinjen.

Jag var kommunalråd och ordförande i nämnden för arbete och välfärd i Växjö kommun under två mandatperioder. Nämnden ansvarade för arbetsmarknad, vuxenutbildning och socialtjänst. Vi hade heltidsaktivering som krav på motprestation för att få försörjningsstöd. Under min tid genomförde vi en omfattande växling från olika slags prefixjobb till reguljär utbildning. Aktivitetskrav och yrkesutbildning blev kyrkan mitt i byn för vår offensiva, lokala arbetslinje Växjöloftet. Vi dubblerade antalet utbildningsplatser inom yrkesvux, för att nämna ett exempel.

Vi kallade en av våra reformer för utvidgad utbildningsplikt. Nyanlända har utbildningsplikt som sträcker sig till och med grundskola. Vi menade att det borde vara utbildningsplikt för alla arbetslösa utan utbildning och att den borde sträcka sig till och med gymnasiet. Vi sa att vi hade det så. Tyvärr hindrade lagstiftningen oss från att tillämpa denna reform skarpt. Vi ville dra in försörjningsstöd för dem som var utan arbete och anvisades till utbildning men inte deltog. Lagstiftningen begränsade oss, och vi fick fel när sådana beslut överklagades. Människor blev kvar i arbetslöshet i stället för att utbildas till arbetsgemenskap och egen försörjning. Det är ett misslyckande för Sverige varje gång detta händer.

Fru talman! Beslutet att låta Arbetsförmedlingen anvisa arbetslösa till reguljär utbildning riskerar förvisso att spä på viss orättvisa inom arbetsmarknadspolitiken, nämligen den att två personer som går samma utbildning och sitter i samma klassrum kan ha helt olika ekonomiska förutsättningar. Den ena kan få bidrag från Arbetsförmedlingen medan den andra behöver ta CSN-lån. Men det är samtidigt ett steg i rätt riktning. Nu när detta infördes skulle Arbetsförmedlingen ha kunnat göra det vi ville göra som kommun, det vill säga anvisa till utbildning och dra in bidragen för

den som inte anstränger sig för att utbilda sig till arbete och lämna arbetslöshet.

Riksrevisionens rapport undersöker hur effektivt detta har fungerat. Fokus ligger på styrningen av insatserna och hur de följs upp och samordnas för att säkerställa att kortutbildade får reguljär utbildning. Riksrevisionen tar upp ett flertal väsentliga brister och risker samt rekommendationer.

Regeringen har svarat i sin skrivelse om det arbete som nu genomförs. Samordningen mellan Arbetsförmedlingen, kommunerna och utbildningsaktörer brister. Därför rekommenderas formaliserad samverkan och tydlig ansvarsfördelning. Regeringen betonar vikten av utbildning till arbete och samverkan med kommunerna. Arbetsförmedlingen har nu avtal med nästan alla kommuner. Styrningen är otillräcklig och drar delvis åt olika håll. Därför rekommenderas mer enhetlig styrning. Regeringen har tydliggjort instruktionen till Arbetsförmedlingen. Målgruppen saknar vissa grundläggande kunskaper, och stödinsatserna har varit otillräckliga. Därför rekommenderas mer individanpassade förberedande insatser. Regeringen har tagit initiativ till anpassade utbildningar och kombinationer mellan yrkesutbildning och svenskundervisning. Uppföljningen och resultatkontrollen är svag. Därför rekommenderas enklare informationsutbyte och systematisk uppföljning. Regeringen understryker Arbetsförmedlingens kontrolluppgift och har avsatt extra resurser till den. Dessutom arbetar regeringen för ett enklare informationsutbyte med kommunerna.

Fru talman! Riksrevisionen konstaterar att sju av tio som anvisas till reguljär utbildning aldrig skriver in sig. Den som inte följer en anvisning ska få sanktioner, men detta genomför inte Arbetsförmedlingen. När jag läser rapporten påminns jag om en annan kravreform, etableringsreformen. Den har kritiserats för bristande resultat, men en utvärdering från Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen visar att åtta av tio som inte följde den anvisade etableringsplanen slapp sanktion. Det är kanske inte så konstigt att en reform verkar misslyckad om myndigheterna inte genomför reformerna.

Uppdraget om kortutbildades övergång till reguljär utbildning kan beskrivas som en mildare form av den utvidgade utbildningsplikt vi efterfrågade. Denna reform kommer kanske också att betraktas som misslyckad eftersom Arbetsförmedlingen inte har följt de politiska besluten och Sverige tidigare hade en regering som tillät att människor gömdes och glömdes i utanförskap i stället för att ställa krav på arbetslösa och på Arbetsförmedlingen.

Det är inte bara när det gäller anvisning till reguljär utbildning som mönstret går igen. Såväl Justitieombudsmannen som Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen har anmärkt på att Arbetsförmedlingen inte följer lagstiftningen och ställer krav på geografisk och yrkesmässig spridning av jobbsökande, alltså att man ska vara beredd att flytta till lediga jobb eller ta jobb i andra branscher. Arbetsförmedlingen genomför inte sanktioner, när arbetslösa utan körkort söker jobb med körkortskrav räknas det som ett godkänt jobbsök och personer som själva förlänger sin arbetslöshet slipper lagstadgad sanktion. Listan kan göras lång, men det är inte fokus för dagens debatt.

Fru talman! Inga enskilda åtgärder kommer att få ordning på Arbetsförmedlingen. Men nu finns en regering som inte blundar för problemen utan är beredd att genomföra en förändring på riktigt. Det viktigaste är att

röka ut den daltandekultur som den tidigare regeringen lät få fäste på Arbetsförmedlingen och ersätta den med en ny krav- och kontrollkultur.

Arbetsförmedlingen har därför en ny generaldirektör. Maria Hemström-Hemmingsson är en erfaren och skicklig myndighetschef, och hennes forskningsbakgrund borgar för mer evidens i arbetet. Arbetsförmedlingen har en ny styrelse. Konjunkturinstitutets före detta generaldirektör leder den nya styrelsen och har en bred representation och en tydlig uppgift att få styr på myndigheten. Det finns en ny riktning, och regleringsbrevet för Arbetsförmedlingen har skärpts i flera dimensioner, exempelvis har arbetet mot fusk och fel fått ökat fokus och mer resurser. Det är viktigt. Dessutom har Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen fått nya uppdrag när det gäller granskningen och tillsynen av Arbetsförmedlingen och leverantörerna.

Fru talman! Arbetslinjen återupprättas beslut för beslut. Arbetsförmedlingens daltandekultur ersätts med krav och kontroll. Arbetslösa utan utbildning ska utbilda sig till arbete, annars blir de av med sina bidrag.

Fru talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag och till en politik där vi får ordning på Arbetsförmedlingen och får ned arbetslösheten genom att utbilda dem som saknar utbildning till arbete.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 13.)

§ 12 Avancerat ramavtal mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Republiken Chile, å andra sidan

Utrikesutskottets betänkande 2024/25:UU4

Avancerat ramavtal mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Republiken Chile, å andra sidan (prop. 2023/24:138) föredrogs.

Anf. 68 LORENA DELGADO VARAS (V):

Fru talman! Ingen i den här kammaren kan förneka handelsrelationernas betydelse för att förbinda olika regioner och kulturer och att de tvingar oss att förhålla oss till varandra. Vänsterpartiet menar att handeln är ett verktyg för att utbyta produkter, färdigheter och kreativitet som berikar livet för människor som bor i de inblandade områdena. Handeln ska föra utvecklingen framåt både för oss och för dem som är i andra sidan om handeln. Men alltför ofta har handeln använts som ett verktyg för att utnyttja, plundra och ytterligare berika de rika länderna på andra länders bekostnad. Det behöver förändras, men tyvärr ser vi inte en sådan utveckling i de avtal som Europa gör med tredjeländer. Snarare handlar det om att trygga råvaror som vi behöver till vår utveckling och att säkerhetsställa att våra exportföretag ökar sina vinster. Det finns inte utrymme att tillåta utveckling och välbefinnande på samma nivå som för Europa för exempelvis och i detta fall Chile.

Denna utvidgning av tidigare avtal med Chile kan i slutändan hota ansträngningarna för att bekämpa den globala upphettningen. Den kan undergräva Chiles planer för industriell utveckling och hota små och medelstora jordbrukare. Avtalet skyddar investeringar i fossila bränslen samt ger

Prot. 2024/25:21
23 oktober

*Riksrevisionens
rapport om kort-
utbildade arbets-
sökandes övergång
till reguljär utbildning*

*Avancerat ramavtal
mellan Europeiska
unionen och dess
medlemsstater, å ena
sidan, och Republiken
Chile, å andra sidan*

investeringarna undantag från att följa den chilenska regeringens klimatpolitik. Avtalet saknar också effektiva verktyg för att ta itu med korruption, fattigdom och ojämlikhet. Det skyddar inte arbetstagarnas rättigheter tillräckligt. Det skyddar inte små och hållbara jordbruk. Det garanterar inte urfolkets rättigheter eller de demokratiska rättigheterna i landet.

Det här avtalet innebär egentligen en begränsad suveränitet för Chile, där transnationella företag, som redan har för stor makt, nu får ännu mer utrymme. De kan faktiskt stoppa Chile från att vara ambitiösare när det kommer till miljö- och klimatmål. Det här avtalet får inte Chile att växa. Det låser in landet i att fortsätta vara råvaru- och jordbruksproducent.

Det här avtalet adresserar inte heller den stora ekonomiska ojämlikheten i Chile eller den diskriminering av urfolk, miljöförstöring och försäljning av vattenrättigheter som förekommer i Chile. Dessa står fast. Det här avtalet kommer att leda till mer av den negativa spiral som Chile är i, där de möter upp jordbruksvolymen genom monokultur, genom dränering av hela dalar, genom att svälta ut småbrukare och genom att sälja vattenkällor till bland annat europeiska företag och på så sätt fördriva folk från de bördiga lantbruksområdena.

Ett exempel är Petorca, som jag har tagit upp här i kammaren tidigare. Där köper europeiska företag upp avokadon som planteras i dalens monokultur. Avokadon bevattnas av uppköpta vattenrättigheter. De behöver använda ungefär 600 liter vatten per kilo avokado. Eftersom vattenkällorna är uppköpta får de inte användas av någon förutom avokadoodlarna. Det har gjorts att man har stoppat det naturliga vattenflödet och torkat ut floden. I princip alla småbrukare har fått se sina djur törsta ihjäl och sina odlingar torka ut. De har tvingats fly därifrån eller jobba åt de stora monokulturerna som tog ifrån dem deras levebröd. Om du åker längs de gamla jordbruken i Petorca – de är inte så gamla, kanske fem eller tio år – möts du av stängsel fulla av djurkranier, som en påminnelse om alla djur som dog av torkan.

Ett annat exempel är södra Chile, där europeiska företag bygger vattenkraftsdammar mot urfolkets vilja där dess samhällen, kyrkogårdar, vägar och skogar dränks. Om de protesterar kriminaliseras de – som machi Millaray, som jag träffat flera gånger, en mapucheledare som försöker skydda floden Pilmaiken men som upprepade gånger fängslats, förföljts och attackerats av polisen. I detta område har över 130 mapuchesamhällen gått ihop för att försöka skydda floden, men de blir ändå inte lyssnade på.

Jag kan dra fler exempel. Om vi tittar lite längre bak i historien ser vi Bolidens avfall, ett giftigt avfall som enligt Boliden var för dyrt att hantera i Sverige. Man hittade då möjligheten att skicka det till Chile, som då var en diktatur. Och så gjorde man det, utan krav eller uppföljning. Än i dag förgiftas barn och vuxna av avfallet, som fortfarande inte hanteras rätt.

Avtalet som skrivs i dag reparerar inte den skamfläck som det giftiga avfallet är. Det reparerar inte heller den miljöförstörelse som de stora europeiska företagen är skyldiga till i dag och kommer antagligen inte heller att reparera den framtida miljöförstörelsen. Detta kommer antagligen helt och hållet att betalas av den drabbade lokalbefolkningen.

Vi från Vänsterpartiet önskar att man hade alla folkens intresse för ögonen när man skriver sådana här avtal, i synnerhet då EU har i åtanke att säkra en del av mineralförsörjningen genom exploatering av bland annat litium. Just litiumexploateringen, som jag tagit upp tidigare här i kamma-

ren, är en process som kräver stora volymer vatten, vilket kommer att drabba områden som redan har problem med vattenförsörjning.

Om Chile ska säkra vår försörjning måste vi bidra till att säkra inte bara de lokala samhällenas välstånd utan även möjligheterna till vidareförädling. Vattenfrågan är som sagt en återkommande kritik då Chile har privatiserat vattnet, och i dag är en stor del av de företag som äger vattenrättigheterna europeiska. Vi har alltså ett stort ansvar i detta. De som drabbas är som vanligt småbrukare, urfolk, kvinnor och barn. Detta är också någonting som vi behöver ta ansvar för.

Att de här delarna inte finns med beror på att avtalet är skrivet av och för den ekonomiska och politiska eliten. Här har inga urfolk fått vara delaktiga, inte heller småbrukarna som tvingas lämna sina marker, barnen som förgiftas av europeiska bekämpningsmedel eller de som i dag dör på grund av Bolidens avfall. Hade dessa grupper fått vara med, så som en demokratisk process bör gå till, hade avtalet gynnat många i stället för några få. Det hade även gynnat oss genom att våra småbrukare hade fått bättre konkurrensvillkor, att vi hade fått bättre mat på bordet och att vårt välstånd inte hade byggt på förstörelse av andra länders miljö och mänskligt liv.

Om jag ska lyfta någonting positivt med avtalet är det delen om att parterna förbinder sig till insatser för att motverka spridning av massförstörelsevapen. Då kanske det vore lämpligt om Sverige införde en nationell lagstiftning som förbjuder införsel, lagring och transitering av kärnvapen. Det hade varit konsekvent.

Jag yrkar bifall till reservationen.

Anf. 69 JACOB RISBERG (MP):

Fru talman! I dag skulle vi debattera utrikesutskottets betänkande *Avancerat ramavtal mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Republiken Chile, å andra sidan*. Men det verkar inte bli så mycket debatt, då Tidölaget inte ens har lyckats skicka en enda ledamot. Man kanske skulle kunna få uppfattningen att regeringspartierna inte tycker att handelsavtal är en viktig fråga.

Hur som helst ska jag inte stå här och klanka ned på mina meningsmotståndare utan i stället lyfta upp vad Miljöpartiet tycker om just detta ramavtal.

EU har sedan 2003 ett associeringsavtal, som inkluderar ett frihandelsavtal, med Chile. Sedan 2016 har ett nytt avtal förhandlats fram i syfte att inkludera ytterligare handelsliberaliseringsbestämmelser som går utöver WTO-åtagandena, de så kallade nya generationens frihandelsavtal. Moderniseringen eller uppdateringen inkluderar också kapitel om mänskliga rättigheter, rättsstatens principer och god förvaltning, jämställdhet och kvinnors och flickors egenmakt, rättsligt samarbete, narkotikaproblem, internationell migration och asyl, brottsbekämpning och kampen mot korruption och gränsöverskridande organiserad brottslighet samt hållbar utveckling. Allt detta är såklart bra.

Fru talman! Under många år har Miljöpartiet efterlyst en grundläggande översyn av EU:s frihandelsavtal och kämpat för en hållbar, utvecklingsinriktad handelsagenda som bidrar till, och inte hindrar, en rättvis och inkluderande grön omställning.

Prot. 2024/25:21
23 oktober

*Avancerat ramavtal
mellan Europeiska
unionen och dess
medlemsstater, å ena
sidan, och Republiken
Chile, å andra sidan*

Tack vare den gröna gruppens kontinuerliga tryck i Bryssel för att sätta hållbarhet högt i EU:s handelsavtal har vi lyckats få igenom handelssanktioner i händelse av brott mot Parisavtalet och ILO:s kärnkonventioner som en del av EU:s nya strategi i kapitel efter kapitel om handel och hållbar utveckling. Handelsavtalet mellan EU och Nya Zeeland till exempel var det första som inkluderade ett sådant tillvägagångssätt, vilket var mycket positivt. Just handelsavtalet med Nya Zeeland borde utgöra en mall för framtagandet av nya handelsavtal.

Men trots ambitionen om nya generationens avtal har EU:s målmedvetenhet inte varit tillräckligt stark vad gäller hållbarhet i många av avtalen. Så även i detta fall.

Samtidigt som vi stöder stärkandet av politiska och ekonomiska band med Chile är uppdateringen av avtalet mellan EU och Chile ett försakat tillfälle när det gäller att stärka genomförandet av hållbarhetskriterier.

Fru talman! En av de största bristerna i avtalet med Chile är i vår mening bristen på verkställbarhet av kapitlet om handel och hållbar utveckling. Kapitlet om investerarskydd strider dessutom mot EU:s klimatåtaganden.

De politiska och samarbetande pelarna täcker i allmänhet de flesta av våra bekymmer, särskilt i relation till bland annat mänskliga rättigheter, jämställdhet, klimatförändringar, hav, narkotikahandel och deltagande av icke-statliga organisationer. Avtalet innehåller också ett antikorrupsionsprotokoll.

Vi är dock skeptiska till att de politiska och samarbetande pelarna saknar bindande åtaganden eller obligatoriska åtgärder. Dessutom saknar avtalet en sammanhängande global arkitektur som kopplar samman de olika delarna av avtalet för att säkerställa tillämpligheten av åtaganden om mänskliga rättigheter inom de olika pelarna, inklusive just handel och investeringar.

Kapitlen om hållbara livsmedelssystem och jämställdhet har ett bra språk, men dessa förblir samarbetsbaserade och är inte rättsligt verkställbara.

Arbetsrättigheter, i synnerhet ILO:s kärnstandarder, behandlas i kapitlet om handel och hållbar utveckling. Men dessa bestämmelser är inte heller verkställbara eftersom kapitlet inte omfattas av den allmänna tvistlösningsmekanismen.

Kapitlet om handel och hållbar utveckling är resultatorienterat, och i denna mening går det i rätt riktning. Men det uppfyller inte riktmärket för Nya Zeelands frihandelsavtal eftersom Parisavtalet och ILO:s kärnkonventioner inte omfattas av just det allmänna tvistlösningskapitlet. Dessutom tog motsvarande kapitel i avtalet med Nya Zeeland upp andra viktiga frågor som saknas i avtalet med Chile, såsom skyldigheten att avstå från varje åtgärd eller underlåtenhet som väsentligt motverkar syftet med Parisavtalet, bestämmelser om subventioner för fossila bränslen och bestämmelser om handel och investeringar som stöder hållbar utveckling.

Fru talman! Om de nämnda kapitlen inte är tillräckligt långtgående eller verkställbara är problemet med kapitlet om investeringsskydd, inklusive ett system för investeringsdomstolar, det motsatta. Det är för långtgående. Kapitlet ger ett stort tolkningsutrymme för skiljemän och riskerar att skada den legitima rätten att reglera arbetsrätt som finns för offentliga myndigheter.

Kapitlet skyddar spekulativa investeringar, såsom terminer, optioner och andra derivat, och kortsiktiga investeringar, såsom portföljinvesteringar, som inte involverar en betydande närvaro av investeraren i Chile. Det öppnar även för att filialer eller brevlådeföretag kan kvalificera sig som investerare. Slutligen ger kapitlet inte tillräckliga garantier för att investeringar tvingas lyda under åtaganden enligt Parisavtalet och parternas respektive klimatneutralitetsmål.

Fru talman! Slutligen finns det problem vad gäller litium- och kopparbrytningen och kopplingar eller snarare bristen på kopplingar till ILO-konvention 169 om ursprungsfolkens rättigheter och FN:s princip om fria företrädare och informerat samtycke. Avtalet innehåller endast löften och inga skyldigheter i detta avseende.

Fru talman! Det nyzeeländska avtalet är ett föredöme, tycker vi. Miljöpartiet vill se att alla avtal når upp till denna höga standard. Avtalet med Nya Zeeland innehåller tillämpning av sanktioner vid bristande efterlevnad av Parisavtalet och ILO:s kärnkonventioner. Om det avtal vi debatterar i dag levde upp till samma standard hade jag gladeligen stått här i talarstolen och berömt det. Men det gör det inte, vilket gör att jag yrkar bifall till reservationen.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 13.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 12.25 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 16.00, då votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 16.00.

§ 13 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

FiU9 Riksrevisorns årliga rapport 2024
Kammaren biföll utskottets förslag.

SkU4 Flexibla regler för utbetalning från pensionsförsäkring och pensionssparkonto
Kammaren biföll utskottets förslag.

CU2 Aktsamhet vid bygg-, rivnings- och markåtgärder
Punkt 1
Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Aktsamhetskravets omfattning)

1. utskottet

2. res. (MP)

Votering:

279 för utskottet

15 för res.

55 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 90 S, 62 SD, 57 M, 20 V, 19 C, 16 KD, 13 L, 2 -

För res.: 15 MP

Frånvarande: 16 S, 10 SD, 11 M, 4 V, 5 C, 3 KD, 3 MP, 3 L

TU2 Två frågor om taxi – prisuppgiftsskyldigheten och ålderskravet för taxiförarlegitimation

1. utskottet

2. res. (S, V, MP)

Votering:

168 för utskottet

126 för res.

55 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 62 SD, 57 M, 19 C, 16 KD, 13 L, 1 -

För res.: 90 S, 20 V, 15 MP, 1 -

Frånvarande: 16 S, 10 SD, 11 M, 4 V, 5 C, 3 KD, 3 MP, 3 L

TU3 Kompletterande bestämmelser till EU-förordningen om utbyggnad av infrastruktur för alternativa drivmedel

Punkt 1 (Överlåtelse av tillsynsuppgift till en enskild aktör)

Under denna punkt hade endast yrkats bifall till utskottets förslag till beslut. Förslaget innebar dock att förvaltningsuppgifter som innefattade myndighetsutövning skulle få överlåtas till utländska organ. Ett sådant beslut krävde enligt 10 kap. 8 § och 10 kap. 6 § andra stycket regeringsformen att *minst tre fjärdedelar av de röstande och mer än hälften av riksdagens ledamöter* röstade för det. Beslutet skulle enligt riksdagsordningen fattas genom omröstning.

Votering:

294 för bifall

55 frånvarande

Talmannen konstaterade att minst tre fjärdedelar av de röstande och mer än hälften av riksdagens ledamöter hade röstat ja. Kammaren hade således bifallit utskottets förslag till beslut.

Partivis fördelning av rösterna:

För bifall: 90 S, 62 SD, 57 M, 20 V, 19 C, 16 KD, 15 MP, 13 L, 2 -

Frånvarande: 16 S, 10 SD, 11 M, 4 V, 5 C, 3 KD, 3 MP, 3 L

Punkt 2

Kammaren biföll utskottets förslag.

MJU4 Steg på vägen mot en mer effektiv miljöprövning

Punkt 1 (Ändringstillstånd)

1. utskottet
2. res. 1 (S)

Votering:

183 för utskottet
91 för res. 1
20 avstod

55 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 62 SD, 57 M, 19 C, 16 KD, 15 MP, 13 L, 1 -

För res. 1: 90 S, 1 -

Avstod: 20 V

Frånvarande: 16 S, 10 SD, 11 M, 4 V, 5 C, 3 KD, 3 MP, 3 L

Punkt 3 (Kammarkollegiets roll som partsmyndighet)

1. utskottet
2. res. 4 (MP)

Votering:

279 för utskottet
15 för res. 4

55 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 90 S, 62 SD, 57 M, 20 V, 19 C, 16 KD, 13 L, 2 -

För res. 4: 15 MP

Frånvarande: 16 S, 10 SD, 11 M, 4 V, 5 C, 3 KD, 3 MP, 3 L

Punkt 5 (Obligatorisk omprövning av miljövillkor)

1. utskottet
2. res. 5 (V)

Votering:

259 för utskottet
20 för res. 5

15 avstod

55 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 90 S, 62 SD, 57 M, 19 C, 16 KD, 13 L, 2 -

För res. 5: 20 V

Avstod: 15 MP

Frånvarande: 16 S, 10 SD, 11 M, 4 V, 5 C, 3 KD, 3 MP, 3 L

Punkt 6 (Uppföljning och ytterligare åtgärder i fråga om tillståndsproucer)

1. utskottet

2. res. 7 (C)

Votering:

274 för utskottet

19 för res. 7

56 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 89 S, 62 SD, 57 M, 20 V, 16 KD, 15 MP, 13 L, 2 -

För res. 7: 19 C

Frånvarande: 17 S, 10 SD, 11 M, 4 V, 5 C, 3 KD, 3 MP, 3 L

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

AU3 Riksrevisionens rapport om kortutbildade arbetssökandes övergång till reguljär utbildning

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Träffsäkerhet vid anvisning och information till den som anvisas till reguljära studier)

1. utskottet

2. res. 1 (S, V, C, MP)

Votering:

150 för utskottet

144 för res. 1

55 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 62 SD, 57 M, 1 C, 16 KD, 13 L, 1 -

För res. 1: 90 S, 20 V, 18 C, 15 MP, 1 -

Frånvarande: 16 S, 10 SD, 11 M, 4 V, 5 C, 3 KD, 3 MP, 3 L

Daniel Bäckström (C) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Punkt 3 (Justerat studiestartsstöd)

1. utskottet

2. res. 2 (S, V, MP)

Votering:

168 för utskottet

126 för res. 2

55 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 62 SD, 57 M, 19 C, 16 KD, 13 L, 1 -

För res. 2: 90 S, 20 V, 15 MP, 1 -

Frånvarande: 16 S, 10 SD, 11 M, 4 V, 5 C, 3 KD, 3 MP, 3 L

1. utskottet

2. res. (V, MP)

Votering:

258 för utskottet

35 för res.

56 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 90 S, 62 SD, 57 M, 18 C, 16 KD, 13 L, 2 -

För res.: 20 V, 15 MP

Frånvarande: 16 S, 10 SD, 11 M, 4 V, 6 C, 3 KD, 3 MP, 3 L

§ 14 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 22 oktober

2024/25:130 Hot och trakasserier mot journalister och forskare

av *Annika Hirvonen* (MP)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2024/25:131 Åtgärder med anledning av händelser på Länsstyrelsen Stockholm

av *Eva Lindh* (S)

till statsrådet Erik Slottnér (KD)

2024/25:132 Tidsgräns för bodelning

av *Eva Lindh* (S)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

§ 15 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 22 oktober

2024/25:291 Idrotten som plattform för jämlikhet och integration

av *Olle Thorell* (S)

till socialminister Jakob Forssmed (KD)

2024/25:292 Åtgärder för att minska klyftorna i Sverige

av *Olle Thorell* (S)

till finansminister Elisabeth Svantesson (M)

2024/25:293 En energiomställning som inte ökar klyftorna i samhället

av *Olle Thorell* (S)

till energi- och näringsminister Ebba Busch (KD)

2024/25:294 En jämlik skola för en bra start i livet

av *Olle Thorell* (S)

till statsrådet Lotta Edholm (L)

2024/25:295 En skolpolitik för minskade klyftor i samhället
av *Olle Thorell* (S)
till utbildningsminister Johan Pehrson (L)

2024/25:296 Åtgärder för en jämlik skola
av *Olle Thorell* (S)
till utbildningsminister Johan Pehrson (L)

2024/25:297 Växande klyftor i Sverige
av *Olle Thorell* (S)
till statsminister Ulf Kristersson (M)

2024/25:298 Regeringens fokus på Agenda 2030
av *Olle Thorell* (S)
till statsminister Ulf Kristersson (M)

2024/25:299 Nedläggning av Skatteverkets kontor i Lund
av *Adrian Magnusson* (S)
till finansminister Elisabeth Svantesson (M)

2024/25:300 Upptagande av markförlagd kabel
av *Mikael Larsson* (C)
till energi- och näringsminister Ebba Busch (KD)

2024/25:301 Digitala klyftor
av *Olle Thorell* (S)
till statsrådet Erik Slottner (KD)

2024/25:302 Tågkommunikationer i sydöstra Sverige
av *Mikael Larsson* (C)
till statsrådet Andreas Carlson (KD)

2024/25:303 Privata arbetsförmedlares kostnad och resultat
av *Serkan Köse* (S)
till arbetsmarknads- och integrationsminister Mats Persson (L)

2024/25:304 Transnationellt förtryck
av *Markus Wiechel* (SD)
till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

2024/25:305 Statlig e-legitimation
av *Niels Paarup-Petersen* (C)
till statsrådet Erik Slottner (KD)

2024/25:306 Id för personer med samordningsnummer
av *Niels Paarup-Petersen* (C)
till statsrådet Erik Slottner (KD)

2024/25:307 Vibrationsskador i byggbranschen
av *Johanna Haraldsson* (S)
till statsrådet Paulina Brandberg (L)

§ 16 Anmälan om skriftligt svar på fråga

Skriftligt svar på följande fråga hade kommit in:

den 22 oktober

2024/25:219 Bankernas räntesänkningar
av *Lena Johansson* (S)
till statsrådet Niklas Wykman (M)

Sammanträdet leddes
av talmannen från dess början till och med § 10 anf. 44 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 12.25 och
av talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

ANN LARSSON

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Justering av protokoll	1
§ 2 Anmälan om granskningsrapport	1
§ 3 Ärenden för hänvisning till utskott	1
§ 4 Riksrevisorns årliga rapport 2024	1
Finansutskottets betänkande 2024/25:FiU9	1
(Beslut fattades under § 13.)	1
§ 5 Flexiblare regler för utbetalning från pensionsförsäkring och pensionssparkonto	2
Skatteutskottets betänkande 2024/25:SkU4	2
Anf. 1 KALLE OLSSON (S)	2
Anf. 2 ERIC WESTROTH (SD)	3
Anf. 3 CRISTER CARLSSON (M)	4
(Beslut fattades under § 13.)	5
§ 6 Aktsamhet vid bygg-, rivnings- och markåtgärder	5
Civilutskottets betänkande 2024/25:CU2	5
Anf. 4 LEIF NYSMED (S)	5
Anf. 5 KATARINA LUHR (MP)	5
Anf. 6 ROGER HEDLUND (SD)	7
Anf. 7 NORIA MANOUCHI (M)	8
Anf. 8 LARRY SÖDER (KD)	8
(Beslut fattades under § 13.)	9
§ 7 Två frågor om taxi – prisuppgiftsskyldigheten och ålderskravet för taxiförarlegitimation	9
Trafikutskottets betänkande 2024/25:TU2	9
Anf. 9 ULRIKA HEIE (C)	9
Anf. 10 MATTIAS OTTOSSON (S)	10
Anf. 11 ULRIKA HEIE (C) replik	11
Anf. 12 MATTIAS OTTOSSON (S) replik	11
Anf. 13 ULRIKA HEIE (C) replik	12
Anf. 14 MATTIAS OTTOSSON (S) replik	12
Anf. 15 JIMMY STÅHL (SD)	13
Anf. 16 MALIN ÖSTH (V)	13
Anf. 17 JOHANNA RANTSI (M)	15
Anf. 18 MAGNUS JACOBSSON (KD)	16
Anf. 19 HELENA GELLERMAN (L)	17
Anf. 20 ULRIKA HEIE (C) replik	18
Anf. 21 HELENA GELLERMAN (L) replik	19
Anf. 22 ULRIKA HEIE (C) replik	19
Anf. 23 HELENA GELLERMAN (L) replik	20
(Beslut fattades under § 13.)	20
§ 8 Kompletterande bestämmelser till EU-förordningen om utbyggnad av infrastruktur för alternativa drivmedel	20
Trafikutskottets betänkande 2024/25:TU3	20
(Beslut fattades under § 13.)	20
§ 9 Kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om digitala tjänster	21
Näringsutskottets betänkande 2024/25:NU7	21

(Beslut fattades under § 13.).....	21	Prot. 2024/25:21
§ 10 Steg på vägen mot en mer effektiv miljöprövning	21	23 oktober
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2024/25: MJU4	21	
Anf. 24 MARTIN KINNUNEN (SD)	21	
Anf. 25 JOAKIM JÄRREBRING (S) replik	22	
Anf. 26 MARTIN KINNUNEN (SD) replik	23	
Anf. 27 JOAKIM JÄRREBRING (S) replik	23	
Anf. 28 MARTIN KINNUNEN (SD) replik	23	
Anf. 29 JOAKIM JÄRREBRING (S)	24	
Anf. 30 JOANNA LEWERENTZ (M)	25	
Anf. 31 JOAKIM JÄRREBRING (S) replik	26	
Anf. 32 JOANNA LEWERENTZ (M) replik	27	
Anf. 33 JOAKIM JÄRREBRING (S) replik	27	
Anf. 34 JOANNA LEWERENTZ (M) replik	27	
Anf. 35 ELIN SÖDERBERG (MP) replik	27	
Anf. 36 JOANNA LEWERENTZ (M) replik	28	
Anf. 37 ELIN SÖDERBERG (MP) replik	28	
Anf. 38 JOANNA LEWERENTZ (M) replik	28	
Anf. 39 STINA LARSSON (C) replik	29	
Anf. 40 JOANNA LEWERENTZ (M) replik	29	
Anf. 41 STINA LARSSON (C) replik	29	
Anf. 42 JOANNA LEWERENTZ (M) replik	30	
Anf. 43 ELIN SÖDERBERG (MP)	30	
Anf. 44 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD)	31	
Anf. 45 JOAKIM JÄRREBRING (S) replik	33	
Anf. 46 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik	33	
Anf. 47 JOAKIM JÄRREBRING (S) replik	34	
Anf. 48 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD) replik	34	
Anf. 49 ANDREA ANDERSSON TAY (V)	35	
Anf. 50 ELIN NILSSON (L)	36	
Anf. 51 JOAKIM JÄRREBRING (S) replik	37	
Anf. 52 ELIN NILSSON (L) replik	37	
Anf. 53 JOAKIM JÄRREBRING (S) replik	37	
Anf. 54 ELIN NILSSON (L) replik	38	
Anf. 55 ELIN SÖDERBERG (MP) replik	38	
Anf. 56 ELIN NILSSON (L) replik	38	
Anf. 57 ELIN SÖDERBERG (MP) replik	39	
Anf. 58 TREDJE VICE TALMANNEN	39	
Anf. 59 ELIN NILSSON (L) replik	39	
Anf. 60 STINA LARSSON (C)	40	
(Beslut fattades under § 13.)	41	
§ 11 Riksrevisionens rapport om kortutbildade		
arbetssökandes övergång till reguljär utbildning	41	
Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2024/25: AU3	41	
Anf. 61 MAGNUS PERSSON (SD)	41	
Anf. 62 SERKAN KÖSE (S) replik	42	
Anf. 63 MAGNUS PERSSON (SD) replik	42	
Anf. 64 SERKAN KÖSE (S) replik	43	
Anf. 65 MAGNUS PERSSON (SD) replik	43	
Anf. 66 SERKAN KÖSE (S)	44	

Anf. 67 OLIVER ROSENGREN (M)	46
(Beslut fattades under § 13.)	49
§ 12 Avancerat ramavtal mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Republiken Chile, å andra sidan.....	49
Utrikesutskottets betänkande 2024/25:UU4.....	49
Anf. 68 LORENA DELGADO VARAS (V)	49
Anf. 69 JACOB RISBERG (MP).....	51
(Beslut fattades under § 13.)	53
Ajournering.....	53
Återupptaget sammanträde.....	53
§ 13 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	53
FiU9 Riksrevisorns årliga rapport 2024	53
SkU4 Flexibla regler för utbetalning från pensionsförsäkring och pensionssparkonto	53
CU2 Aktsamhet vid bygg-, rivnings- och markåtgärder	53
TU2 Två frågor om taxi – prisuppgiftsskyldigheten och ålderskravet för taxiförarlegitimation.....	54
TU3 Kompletterande bestämmelser till EU-förordningen om utbyggnad av infrastruktur för alternativa drivmedel.....	54
NU7 Kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om digitala tjänster	55
MJU4 Steg på vägen mot en mer effektiv miljöprövning	55
AU3 Riksrevisionens rapport om kortutbildade arbetssökandes övergång till reguljär utbildning	56
UU4 Avancerat ramavtal mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Republiken Chile, å andra sidan	57
§ 14 Anmälan om interpellationer	57
§ 15 Anmälan om frågor för skriftliga svar	57
§ 16 Anmälan om skriftligt svar på fråga.....	58
§ 17 Kammaren åtskildes kl. 16.09.	59